



VÍTEJTE V CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI BROUMOVSKO

ZIMNÍ. BROUMOVSKO

Informační noviny. Broumov, Police n. M., Teplice n. M., Meziměstí ■ ZIMA 2023/2024



Broumovsko Pohostinnost jako poslání

Krásná příroda nebo jedinečná architektura a umění Broumovska jsou nejčastějšími atributy, které zmiňují návštěvníci přijíždějící na Broumovsko. Ne všichni už hovoří o geniu loci, který zde máme. Duch místa totiž není jen o kulisách; nese hlubší poselství – a i to vám chceme přibližovat.

Poloha Broumovska neumožnila jen vznik fascinujících skalních reliéfů, ale jako pohraničnímu regionu mu vtiskla zkušenost s blízkostí hranice. Ta se během válek různě posouvala, měnily se kulturní vlivy na jedné či druhé straně. Lidé zde zažívali soužití i rozbroje častěji než jinde. Blízkost této vnější hranice také nasvědčovala a nasvědčuje intenzivněji i hranice vnitřní, které si každý neseme v sobě. Nutí nás je promýšlet.

Se zdejší krajinou i kulturou jsou po staletí spojeni benediktini. V jejich moudrosti nacházíme poučení i pro dnešní dobu. Inspirací může být třeba pravidlo *stabilitas loci* – „pevnost místa“. Jedná se o závazek mnicha zůstat v určitém klášteře po zbytek svého života. Tedy pochopit, že cesta k duchovní spáse (spokojenému životu) je vnitřní cestou a neustálé hledání nového místa či nového způsobu života nás vlastně jen rozptyluje. Pravidlo vede k hledá-

ní dobrých vztahů v mnišské komunitě (místě, kde jsem), stejně jako k dobrým vztahům kláštera (nebo jakékoliv komunity – třeba i firmy) se svým okolím. Dnes takový přístup nazýváme dobrým sousedstvím nebo společenskou odpovědností.

Takových impulzů k přemýšlení je tu mnoho. Věnujeme se například plodům kontemplativního přístupu k životu v rámci meditací nebo formování charakteru ve vzdělávání. I to se opírá o místní inspiraci.

Chceme, aby celý region fungoval trochu jako klášter. Můžete do něho vstoupit (přestěhovat se) a přidat se tak k rostoucí komunitě lidí, kteří si kladou velké otázky a hledají recepty na dobré soužití a vztahy se sebou samými, s ostatními i se světem jako celkem. Takoví lidé ukazují možnou budoucnost podobných míst a regionů. Vítejte ale i ty, kteří Broumovsko navštíví – inspirování benediktiny vytváříme pohostinný prostor a připravujeme programy, které vám umožní ponořit se hlouběji do úvah. Ty vyžadují čas a ten je dobré si najít. Věříme, že tak porozumíte i zdejšímu geniu loci – a zpomalení, které při tom zažijete, vám přinese pocit vyrovnanosti. Ať tak či onak bychom si přáli, abyste se tu chovali tak, jako byste tu měli zůstat po zbytek svého života. Broumovsko se vám odmění.

Mnoho z našich vnitřních úvah jsme promítli do kandidatury Broumovska na Evropské hlavní město kultury 2028. Dostali jsme se do finále. Měli jsme možnost, v dobrém, konfrontovat naše úvahy s lidmi z celé Evropy a pochopili, že velmi rezonují. I proto pro nás věřím nebude překážkou, že nakonec titul ponese Česká Budějovice. Cítíme vděčnost ke všem, kteří se jakkoliv do našeho snažení zapojili a silná pozitivní zpětná vazba je nám motivací pokračovat na této cestě i nadále. Představovat zajímavé ideje z regionu, jako je Broumovsko. Být inspirací všem evropským Broumovům a jejich regionům. Být pohostinným místem pro všechny, kteří jsou otevření poselstvím Broumovska v širších souvislostech světa.

Jan Školník, foto Kateřina Ostradecká a Roman Branda

ZVEME VÁS

Broumovské diskuse

Jubilejní 10. ročník konference tentokrát na téma **Demokracie a dialog** (více na str. 2)



Poutní místa v zimním čase

Na běžkách i pěšky mezi sakrálními památkami Broumovska (více na str. 8–9)



Úžasné tvary země broumovské

Procházka Národním geoparkem Broumovsko po zajímavých přírodních památkách (více na str. 16)



Od kamenného mostu ke Kamenné bráně

Navštivte s námi Martínkovice (více na str. 19)



Jubilejní 10. Broumovské diskuse

Na pódiu se střídají inspirativní hosté, v hledišti naslouchají návštěvníci všech věkových kategorií... Přátelská atmosféra, kultivovaná diskuse, nadčasová témata. To jsou Broumovské diskuse – konference, která se koná v broumovském klášteře vždy počátkem listopadu a je přístupná veřejnosti.

Letošní jubilejní 10. ročník oživí areál kláštera ve dnech 8.–11. listopadu. O tématu konference – Demokracii a dialogu – budou diskutovat na dvě desítky hostů. Mezi nimi například filozof a kněz Tomáš Halík, politoložka Petra Guasti, filozof Václav Němec, lidskoprávní konzultant Igor Blaževič, herec a režisér Jiří Havelka, podnikatel a filantrop Vojtěch Sedláček, neratovský farář Josef Suchár nebo starosta a designér Martin Čácký a další. Hosty politického panelu budou zástupci demokratických politických stran a diplomaté.



Diskusní panely moderují renomovaní moderátoři, letos to budou Michael Rozsypal, Renata Kalenská, Světlana Witowská a Daniela Brühová.

Bohatý doprovodný program

Konference nabízí také bohatý doprovodný program a lze ji pojímat i jako inspirativní podzimní dovolenou na Broumovsku. Kro-

mě diskusních panelů se účastníci mohou zabavit návštěvou prohlídkového okruhu kláštera, prohlédnout si výstavu v galerii Lapidarium, účastnit se ranní meditace nebo podvečerní mše svaté, případně si vychutnat některý ze dvou koncertů.

Inspirace pro studenty

Konference je přístupná i studentům středních a vysokých škol, pro které jsou vypisována pobytová stipendia. Součástí konference jsou workshopy pro studenty, jejichž náplň je laděna vždy podle aktuálního tématu. Jeden z workshopů letos povede novinář Mikuláš Kroupa. Vstupné na konferenci je zpoplatněno, vstupenky je možné zakoupit online na webu www.broumovskediskuse.cz, kde zájemci naleznou podrobnosti k programu i hostům.

Kateřina Ostradecká,
foto Jaroslav Winter



S Kartou hosta na podzim i v zimě

Léto a hlavní turistická sezóna již skončila, avšak Kartou hosta lze využívat i nadále. Na Broumovsku najdete mnoho příležitostí pro aktivní i rodinnou dovolenou s příjemnými bonusy. Nově si lze zřídit digitální kartu, takže nemusíte při každé návštěvě hledat její papírovou podobu. U atraktivit naleznete QR kód, který si načtete do svého mobilního telefonu, potvrdíte slevu a ukážete u pokladny. Tak jednoduché to je!

Karta hosta je připravena pro návštěvníky, kteří se rozhodli na Broumovsku prožít vícedenní pobyt. Nabídka aktivit je velice rozmanitá, abyste si mohli vybrat za jakéhokoliv počasí a ročního období. Můžete navštívit skalní města, památky a muzea, užít si zábavu v relaxačních a sportovních centrech nebo nahlédnout do bývalého měděného dolu.

Pro příklad: Představte si, že jste jako čtyřčlenná rodina vyrazili na dvou denní výlet po Broumovsku. Jeden den navštívíte Teplické skály a Muzeum papírových modelů včetně Muzea stavebnice Merkur v Polici nad Metují. Druhý den si v centru Walzel v Meziměstí zahrájete dvě hodiny bowlingu a hodinu strávíte v laserové střelnici. S Kartou hosta rázem ušetříte 500 Kč na vstupném. **Adéla Paprskárová**



Vzhůru za muzikou do broumovského ArtCafé

Milujete hudbu různých žánrů a živé koncerty s osobitou atmosférou? Pak je právě vám určen program hudebního klubu ArtCafé, který našel své útočiště v broumovském klášteře. Koncerty se konají po celý rok, obvykle dvakrát měsíčně, vždy ve středu od 19 hodin a jejich společným znakem je příjemná komorní atmosféra klášterního sálu Kreslírna.

Návštěvníci koncertu si mohou dát sklenku vína nebo šálek kávy a zaposлуchat se do vystoupení kapel různých žánrů, které do Broumova míří z celé České republiky nebo i ze zahraničí. Nejčastěji zní Kreslírnou jazz, blues, šanson či folk, čas od času nechybí ani rock, pop či jiné žánry.

A na koho se můžete těšit tento podzim a zimu? Ve středu 1. listopadu zavítá do Broumova talentovaná klavíristka a zpěvačka Jitka Štěrbáková, kterou návštěvníci ArtCafé znají z vystoupení kapely The Cracked Cookies. O týden později – 8. listopadu – vystoupí v Kreslírně jazzový saxofonista a klarinetista Luboš Soukup, jehož koncert bude součástí doprovodného programu konference 10. Broumovské diskuse. Domluven už je i program na únor: 14. 2. vystoupí v ArtCafé jazzová skladatelka a trumpetistka Štěpánka Balcarová se svým kvartetem, která pro Vzdělávací a kulturní centrum Broumov složila jazzovou oper(ku) O ztracené vodě. O 14 dní později pak bude na programu koncert tria Františka Uhlíře. Podrobnosti ke koncertům najdete v kalendáři akcí na www.klasterbroumov.cz.

Kateřina Ostradecká



Broumovské děti se mají na co těšit. Kulaté narozeniny oslaví jejich galerie výstavami profesorů z uměleckých škol.

V březnu bude slavit Dětská galerie Lapidárium v Broumově první malé kulatiny – pět let své existence. Přestože kvalita vystavujících umělců a jejich projektů při vytváření výstavního programu hrála v Lapi vždycky důležitou roli, chtějí při této příležitosti Radek Wohlmuth a Pavla Semeráková, kteří oceňovanou broumovskou galerii pro děti vedou, zajít ještě o něco dál. Proto budou tentokrát všechny výstavy pro děti připravovat autoři, kteří kromě své volné tvorby zároveň učí na vysokých uměleckých školách.

Prvním z nich je vedoucí katedry umění a děkan Fakulty umění a architektury na Technické univerzitě Liberec doc. Jan Stolin. Jeho projekt je trochu symbolický už proto, že právě tento sochař a tvůrce objektů se svými studenty činnost dětské galerie v broumovském klášteře vůbec první výstavou zahajoval. Už tehdy šlo o malou

Pět let v Lapidáriu

událost, protože místo diváky očekávaných obrázků nasadil videoart, kterým „vymaloval“ zaklenuté stěny barokního prostoru, a naznačil tak jasně, že tady se bude jednat o dětskou galerii „jiného typu“.

Druhou výstavu pro děti připravuje respektovaná slovenská vizuální umělkyně doc. Emőke Vargová, která na bratislavské Vysoké škole výtvarných umění působí v rámci kabinetu kresby a jako vedoucí ateliéru kresby pro malířství. Také tato umělkyně zajímavým způsobem překračuje běžné hranice kresby a malby za použití nečekaných prostředků, například výšivky. Zároveň je skvělou pozorovatelkou schopnou prostřednictvím svých prací vyprávět malé velké příběhy.

Letní termín je rezervovaný pro barvitou prezentaci malíře a performera doc. Jiřího Surůvku, vedoucího katedry intermédií na Fakultě umění Ostravské univerzity. Ten je známý stejně tak ironickým, jako aktivistickým přístupem k historii i tomu, co se právě děje, takže se často nelichotivě vyjad-

řuje k parametrům a vžitým mýtům současného života. Proslulé jsou jeho „záchranné“ performance v českých a moravských městech v kostýmu Batmana.

Výběr uzavírá jeden z nejvýraznějších představitelů domácí postinternetové malby posledních let Julius Reichel, který od nového akademického roku stojí v čele malířského ateliéru na pražské akademii. Reichel, který v současné době vystavuje v prestižní pražské Galerii Václava Špály, je zajímavý nejen samotným přístupem k malbě založeným na neustálém experimentování a objevování vycházejícím z aktuálního životního pocitu, ale také společným malováním se svou dvoutiletou dcerou.

Jako celek představuje program Dětské galerie Lapidárium pro rok 2024 silné autory s výraznou citlivostí, kteří ale – každý po svém – vizuálně přemýšlejí naprosto odlišným způsobem. I když všichni umělci vycházejí z tradičních médií, hlavně sochy, malby a kresby, posouvají jejich vnímání a aktualizují jejich podobu pro dnešek.



Každý z nich zároveň zastupuje jiné umělecké centrum – Liberec, Bratislavu, Ostravu a nakonec Prahu. Přestože všichni mají pedagogickou zkušenost, výstava primárně určená dětem pro ně představuje nečekanou výzvu. Uvidíme, jak se s ní popasují a čím nás v Lapi překvapí. Určitě to bude stát za to.

Luboš Bažant



Staletí působení benediktinského řádu v broumovském výběžku zanechala pro současnou společnost dědictví v podobě barokního kláštera a kulturní krajiny. Stopy benediktinů jsou ve zdejším kraji patrné dodnes, kam se oko podívá – ať už to je skupina broumovských kostelů, která se v roce 2022 stala národní kulturní památkou, či drobné sakrální památky typu křížků, kapliček a soch svatých. Dominantou Broumovské kotliny je však areál kláštera Broumov, za jehož krásou a geniem loci míří každoročně tisíce návštěvníků.

Po stopách benediktinů

Benediktinský řád přišel na Broumovsko a Policko ve 13. století. Na místě, kde se dnes rozkládá město Broumov, vybudoval nejprve hrad a později celý klášterní komplex. Vzhledem k tomu, že divoký kraj obklopený Javořími horami z jedné a hradbou Broumovských stěn z druhé strany neovládal žádný šlechtický rod, začali o něj pečovat právě benediktini. Svou činností a celým životem naplňovali řádové heslo Ora et labora čili Modli se a pracuj. Klášter a celý kraj spravovali nejen po duchovní stránce, ale také po hospodářské. Kromě jiného vařili například pivo, starali se o zdejší lesy. Postupně se z benediktinů stal mocný a silný řád, který si mohl dovolit nabídnout práci těm nejlepším umělcům a řemeslníkům. Díky tomu můžeme dnes směle nazvat klášter Broumov perlou Královéhradeckého kraje. Současní návštěvníci mohou obdivovat vzcné barokní křivky,



dokonalost pohledů na klášter z mnoha různých stran a vždy objeví překvapující detail, který dokonale zapadá do celku a dotváří ho.

Historické prohlídky kláštera

V současnosti spravuje klášter Agentura pro rozvoj Broumovska, která v něm i sídlí. Právě díky aktivnímu úsilí Agentury se podařilo klášter částečně opravit a vrátit mu patřičný lesk. Stejně jako jiné církevní památky, prošel si i klášter Broumov temným obdobím za komunistického režimu, kdy nevyužívaný chátral. Dnes je však po celý rok otevřen veřejnosti, zpřístupněno je několik prohlídkových okruhů, jejichž dostupnost záleží na zimním, či letním období.

V zimním období (od listopadu do března) se konají prohlídky každou hodinu

od 10 do 15 hodin. Spolu s milými a zkušenými průvodci mohou návštěvníci projít klasický prohlídkový okruh. Ten zahrnuje návštěvu bývalé mnišské jídelny, refektáře. Zde jsou kromě jiného vystaveny tradiční a bohatě zdobené opatské ornáty pro různé svátky a příležitosti. Účastníci prohlídky též zjistí, zda měli mniši raději pivo, či víno... V refektáři se také nachází velmi neobvyklá a vzácná památka, kterou je kopie Turínského plátna. Těch na světě existuje pouze 42, jen pět z nich bylo však vytaženo přímo z originálu. Ještě do loňského roku se právě jedna z těchto pěti vzácných kopií nacházela v broumovském klášteře, v letošním roce však byla odvezena do depozitáře a návštěvníci tedy zhlédnou kopii vzácné kopie. Ani ta však nepostrádá tajemství, kterým je existence Turínského plátna obecně obestřena.

Zajímavostí je, že ona původní vzácná kopie byla pro svět znovuobjevena v roce 1999 v klášterním kostele sv. Vojtěcha, kde byla dlouho ukryta.

Fascinujícím zážitkem je návštěva jedné z původních opatských knihoven, jež je doslova od podlahy až ke stropu obložena starými tisky i ručně psanými knihami. Čítá více než 17 tisíc svazků včetně knih zakázaných. Nejstarší kniha pochází z roku 1475.

Kostel sv. Vojtěcha

Závěr prohlídkového okruhu patří návštěvě klášterního kostela sv. Vojtěcha. Duchem prosvícený a nádherně vyzdobený kostel silně působí na každého, kdo do něj vstoupí. Dodnes se v něm konají bohoslužby a koncerty duchovní hudby, spojení s Bohem je tak stále živé. Barokní přestavba, která za-





Klášterní knihovna



Adventní trh

počala za opata Tomáše Sartoria a dokončil ji opat Otmar Zinke, pochází z rukou nejvýznamnějších – Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhoferových. Rovněž detailní a elegantní štuková výzdoba, sochy svatých, nástěnné a stropní fresky i zlaté zdobené dřevorezby pocházejí z dílen slavných umělců. Namátkou jmenujme sochaře Jana Brokoffa či malíře Petra Brandla. Zajímavostí je, že zatímco kostel byl přestavěn za čtyři roky, jeho výzdoba trvala dvakrát déle čili celých osm let.

V měsících lednu až březnu bývá obvykle v nabídce ještě mimořádná prohlídka Od sklepa po půdu, která návštěvníky zavádí do běžně nepřístupných prostor – nádherné

barokní půdy i rozlehlých benediktinských sklepů. Zda je však aktuálně v nabídce, je třeba ověřit na pokladně prohlídkového okruhu či na webových stránkách kláštera.

Kultura i vzdělávání, pohostinnost

Současný život kláštera navazuje na původní hodnoty, jež byly v kláštřích vždy rozvíjeny – tzn. vzdělávání, kultura i pohostinnost. Své místo zde našla obecně prospěšná společnost Vzdělávací a kulturní centrum Broumov, která po celý rok nabízí vzdělávací a kulturní programy pro dospělé i děti a spravuje Dětskou galerii Lapidárium a Galerii Dům (v zimní sezóně uzavřenou). Kromě prohlídek historických prostor je tedy možné

navštívit výstavy a doprovodné programy v Dětské galerii Lapidárium, jazzové i alternativně laděné koncerty ArtCafé, interaktivní prohlídky skriptoria a další programy. Přehled aktuálních akcí je k dohledání na webových stránkách kláštera.

Bývalou mnišskou pohostinnost dnes poskytuje Dům hostů, který byl vybudován v duchu skromnosti a čistoty z bývalých mnišských cel. Ubytování je k dispozici všem zájemcům – jednotlivcům, skupinám i rodinám s dětmi. Pobyt v klášterních prostorách naplňuje každého jednoznačně vznešeným a zároveň zklidňujícím dojmem. Zdejší genius loci se zkrátka ani po staletích nemůže vytratit.

Regionální Adventní trh

Jednou z velmi oblíbených a hojně navštěvovaných akcí je tradiční Adventní trh. Pravidelně se koná ve zlatou adventní neděli, letos vychází na 17. prosince. Na Adventní trh vždy míří velké množství lidí, aby zde z široké nabídky regionálních prodejců vybrali dárky pro své nejbližší a zároveň podpořili lokální produkci. Na trhu nechybí živá hudba, horké nápoje ani občerstvení, zkrátka a dobře – kdo hledá hřejivou předvánoční atmosféru, dozajista ji najde na nádvoří broumovského kláštera. Neboť Vánoce a baroko jdou krásně k sobě.

Michaela Mašková,
foto Lucie Konečná a Jaroslav Winter

Pokračovat má smysl

Broumovu coby jednomu z nejmenších uchazečů o titul Evropské hlavní město kultury se mimořádně úspěšně podařilo postoupit do úzkého finále této prestižní soutěže. Gratulace nakonec směřují do Českých Budějovic, ale broumovská cesta tím rozhodně nekončí.



Tým Broumova 2028 na Ministerstvu kultury po vyhlášení výsledků soutěže

„My všichni jsme Broumov 2028!“ Toto motto zakořenilo ve finálovém kole soutěže o Evropské hlavní město kultury (EHMK) v mnoha srdcích a myslích. Rozhodnutí poroty vybrat druhého finalistu jsme přijali s respektem, ale nezakrývali jsme ani zklamání a smutek. Ovšem hned v prvních minutách po oficiálním oznámení výsledků začala ze všech stran doslova přšet slova povzbuzení, abychom v naší kreativní pouti pokračovali dál. Na první skutečně klidné prázdniny po téměř třech letech jsme odcházeli s pocitem, že je potřeba odpočinek „nešidit“ a nabrat síly.

Naše další kroky nasměrovalo také závěrečné hodnocení mezinárodní komise, která ve své zprávě mimo jiné vyzdvihla naši silnou a inspirativní koncepci kreativního poutnictví, která je výrazně spjatá s lokálním prostředím a zároveň rezonuje napříč Evropou. Porotci ale především ocenili myšlenku „evropských Broumovů“ a vybídli nás, abychom se tohoto tématu nevzdávali, protože je silným pokračováním kandidatury.

Za obě kola kandidatury jsme připravili desítky projektových návrhů, které vycházejí z potřeb obyvatel regionu a kulturních aktérů. Díky pevnému partnerství s Královéhradeckým krajem a mnoha organizacemi, institucemi a sdruženími v regionu a kraji teď pečujeme o jejich realizaci. Naším cílem je následovat města, jako jsou Ostrava či rumunská Kluž, která sice titul nezískala, ale i tak se rozhodla své vize naplnit. Rok 2028 tak zůstává i nadále pevným bodem na našem horizontu.

Petra Kultová

Podívejte se regionu pod pokličku

Broumovsko je region poměrně malý a docela odlehlý, jak se může zdát příchozím z centra země. Člověk se tu může krásně ztratit a toulat se bez lidí, ať už pěšky či na kole. Dominuje zde krásná polodivoká příroda se skalními městy a barokní památky. Jak se tu však žije lidem a jaká témata řeší? Co dalšího se tu děje? Pokud vás zajímá podívat se regionu hlouběji pod pokličku, navštivte zpravodajský web Naše Broumovsko (nase.broumovsko.cz).

Web Naše Broumovsko je regionálním médiem, které přináší jeden až dva články denně. Umožňuje zaměřit se na dění v regionu v detailech, které krajská či celostátní média opomíjejí, neboť pro ně nejsou dostatečně zajímavé. Snaží se vytvořit platformu, která umožní lepší informování o obecních projektech a dění v obcích v širším dosahu, než obvykle mají obecní zpravodaje. Vytvoření takovéto platformy podporuje nejen informovanost obyvatel, ale také schopnost spolupráce v regionu na mnoha úrovních. Dlouhodobým úsilím Našeho Broumovska je podpořit hrdost

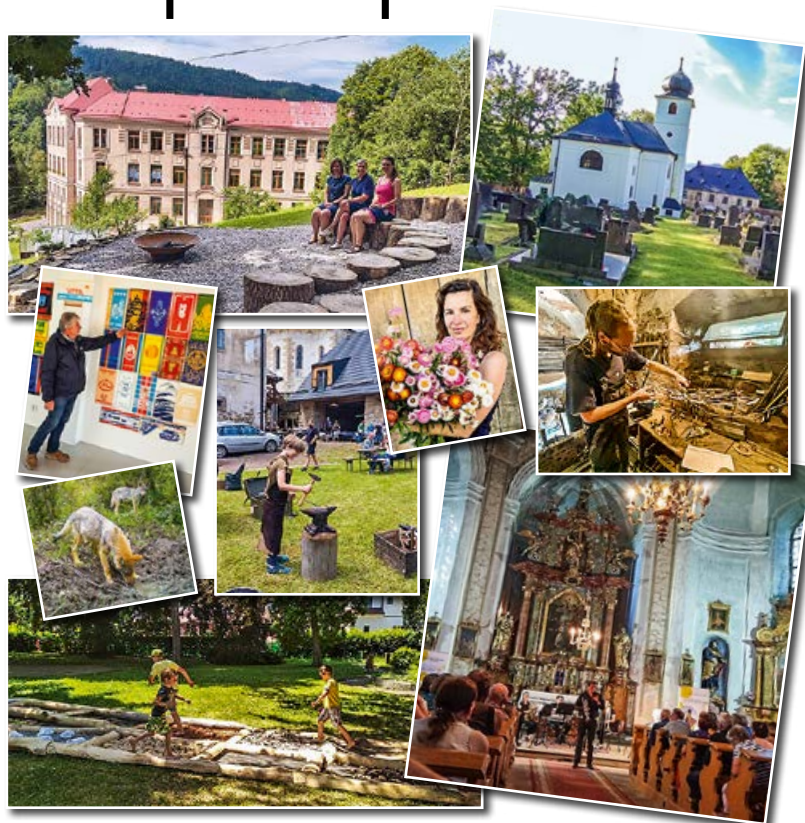
obyvatel na region, v němž žijí, a to především prostřednictvím pozitivních příběhů, nebo jak se dnes říká, příběhů dobré praxe. Region Broumovska je i přes svou sudetskou minulost, a tím i jistou historickou zátěž, místem, které přitahuje mnoho zajímavých a kreativních osobností. Ať už šéfují velkým firmám, věnují se permakulturnímu zemědělství, módě či ochraně velkých šelem. V rozhovorech s nimi nacházejí čtenáři inspirativní životní příběhy, či se naopak mohou zamyslet nad aktuálními tématy.

Kromě rozhovorů přináší web aktuální informace, pozvánky na kulturní a sportovní akce v regionu, věnuje se tématu péče o krajinu a dává prostor i místním obyvatelům. Ti se představují v jedné z nejoblíbenějších rubrik s názvem Páteční štafeta, kterou si každý týden mezi sebou místní lidé předávají. Pro turisty a dočasně příchozí může být velmi užitečný přehledný kalendář akcí, které se na Broumovsku konají. Naše Broumovsko najdete i na Facebooku.

Michaela Mašková

Web Naše Broumovsko

NB Naše Broumovsko



Adršpašsko-teplické skály již 90 let národní přírodní rezervací

V roce 1933 bylo v Československu učiněno rozhodnutí, které z hlediska ochrany přírody představovalo významnou událost. Přesně 31.12.1933 došlo k vyhlášení národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály a od té doby slouží tato nádherná krajina v severovýchodních Čechách jako příklad trvalé ochrany přírodního dědictví.

Adršpašsko-teplické skály jsou známé svými bizarními skalními útvary, které vytvořila příroda miliony let trvajícím procesem eroze a zvětrávání. Tato oblast, nacházející se nedaleko obce Adršpach a města

Teplíce nad Metují, je domovem spousty rozmanitých druhů rostlin a živočichů. Překrásné pískovcové skály se tyčí do výšky až 80 metrů a tvoří jedinečný a působivý krajinářský celek.

I přes svou pozoruhodnou krásu byly Adršpašsko-teplické skály ohroženy lidskou činností, zejména těžbou pískovce. Výstavba cest a různých objektů byly vážnou hrozbou pro tuto křehkou krajinu. Aby se zabránilo nevratným zásahům do tohoto unikátního přírodního jevu, bylo rozhodnuto o státní ochraně. V té době se jednalo o mimořádné

významné rozhodnutí. Adršpašsko-teplické skály jsou první národní přírodní rezervací na území Československa.

Národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály nejen chrání nádhernou krajinu, ale také je domovem mnoha vzácných druhů rostlin a živočichů. Přes ovlivnění člověkem je zde značná koncentrace vzácných a ochrannářsky významných biotopů. Důležité jsou především reliktní bory a další skalní biotopy. Fytogeograficky a geobotanicky je významný výskyt subalpínských vysokobylinné vegetace. V chladných inverzních polohách skal rostou chladnomilné smrčiny podobné smrčínám horským. Žije zde řada horských druhů rostlin i živočichů, například violka dvoukvětá, mléčivec alpský, rejsek horský nebo hraboš mokřadní. V roklích i v jeskyních nalezy útočiště glaciální reliktů, tedy druhy, které byly v době ledové rozšířeny i v okolní krajině. Jejich ikonou je pavouček plachetnatka pískovcová (*Bathyphantes eumenis*). Geologická rozmanitost této oblasti také přitahuje pozornost vědců z celého světa.

Skalní labyrinty jsou dnes vyhledávaným turistickým cílem, který každoročně přitahuje tisíce návštěvníků. Existuje zde síť turistických stezek, které umožňují návštěvníkům prozkoumat krásy této rezervace a dostat se až na vrcholy některých skal.



Pro milovníky horolezectví jsou tyto skály skvělým cílem a místem vyžití lezecké vášně.

S oslavou 90. výročí vyhlášení národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály je důležité si připomenout význam ochrany přírody a zachování přírodního dědictví pro budoucí generace. Ochrana této rezervace však nebyla nikdy jednoduchá, ačkoli se dosáhlo mnoha úspěchů, stále existují výzvy spojené s udržitelným rozvojem a zachováním biodiverzity.

Důležité je, aby se veřejnost i nadále zajímala o ochranu Adršpašsko-teplických skal a podporovala opatření na jejich zachování. Společným úsilím můžeme zajistit, že tato rezervace zůstane krásným a neporušeným kouskem přírody pro další generace. Zbývá jí jen popřát, aby přitahovala návštěvníky, kteří ctí základní principy ochrany přírody, jako je úcta a odpovědnost. Odměnou jim budou krásné a jedinečné zážitky.

Kateřina Menšíková,
foto Roman Branda a Lucie Václavková



OTEVŘENO DENNĚ I V ZIMĚ

ORLÍK
HOTEL & RESTAURACE



**POCTIVÁ ČESKÁ KUCHYŇĚ,
MODERNÍ INTERIÉR, U VSTUPU
DO TEPLICKÝCH SKAL**

www.hotel-orlik.cz

**SKALNÍ
MLÝN**



**RESTAURACE S KACHLOVÝMI
KAMNY V BLÍZKOSTI ADRŠPAŠSKO-
TEPLICKÝCH SKAL**

www.skalni-mlyn.cz

**Café
DIENTZENHOFER**



**KAVÁRNA V KLÁŠTEŘE
S DOMÁCÍMI DORTY A KÁVOU
Z RODINNÉ PRAŽÍRNY**

www.klasterbroumov.cz

UTŘÍ RŮŽÍ



**HOSTINEC V AREÁLU
KLÁŠTERA BROUMOV,
POCTIVÉ JÍDLO**

www.klasterbroumov.cz

Poutní místa v zimním čase

Poutní místa máme spojená s procesími věřících i s jarním a letním obdobím. Kapličky s přilehlými křížovými cestami byly budovány v místech, kde se údajně stal nějaký zázrak. Zvláště v 18. a 19. století sem putovali věřící, aby místo zázraku uctili a požádali o uzdravení pro sebe i pro své blízké. V našem kraji vzniklo hned několik poutních míst. Některá upadla v zapomenutí a zbyly po nich jen kameny povalené u zarostlých cest (např. v Dědově), jiné byly v posledních desetiletích obnoveny a staly se oblíbenými výletními místy. V zimním čase místa osiří a ztichnou. Pokud sem v tento čas zabloudíte, možná právě tady najdete nejvhodnější místo na zimní rozjímání, nacházení sama sebe, hodnocení uplynulého období a na zamyšlení nad pravými hodnotami života. Při sněhové nadílce můžete vyrazit na běžkách, v opačném případě pěšky.

Pozvání první – do Martínkovic

Pokud bude zima na sních skoupá a na procházku se vydáme pěšky, můžeme zvolit 15 km dlouhý okruh pod Broumovskými stěnami. Z Broumova po červené turistické značce Hvědeckou ulicí a dále po silnici, která je lemována desítkami kříží. Kdysi tudy chodili věřící k Mariánské kapli na Hvězdu. My na Hvězdu však nedojdeme, u restaurace Amerika odbočíme vlevo po cyklostezce, abychom si užili pohledů do Broumovské kotliny, lesního ticha a odpočinku na Vyhliště Na balvanech, odkud je krásný výhled na Javoří hory a za nimi ležící Soví hory. Pokračujeme 1 km po cyklostezce k opravené kapli sv. Anny z roku 1798, kde se začínáme vracet podél lesa po zelené značce kolem čtrnácti obnovených kamenných výklenkových zastavení. Dojdeme zpět na cyklostezku a stále po zelené přes opuštěné Samoty do Křinic a po silnici do Broumova. Pokud nám bude dopřána sněhová nadílka, trasu obměníme. Kolem martínkovické křížové cesty projedeme po udržované běžkařské trase procházející pod Stěnami od odpočívadla pod Pasy až do Božanova, případně až do Studené Vody nebo k Machovskému kříží. Na této trase projedeme dokonce podél dvou křížových cest – ta první je na začátku cesty u kaple sv. Huberta.

Pozvání druhé – do Křinic

Ve 2. polovině 19. století bylo na úbočí Stěn pod Honským Špičákem postaveno 14 písčových zastavení vedoucích od kaple sv. Huberta. Dnes je křížová cesta obnovena a patří k vyhledávaným cílům cykloturistů i běžkařů. Nástup na trasu je na parkovišti nad křížovatkou silnic z Jetřichova a Broumova, kousek odtud staví i autobus linky Broumov – Náchod. Projížďky na běžkách kolem Huberta do Ameriky nebo ještě dále (nad Martínkovice, popř. až do Božanova) jsou běžkaři dosti vyhledávané. Nejsou náročné na převýšení a čeká nás na nich mnoho výhledových míst do Broumovské kotliny. Vydát se „k Hubertovi“ však můžeme také pěšky. Od parkoviště nad jetřichovskou křížovatkou vyrazíme po cyklostezce, po 1,5 km dojdeme k opravené kapličce, u níž končí 14 zrestaurovaných zastavení křížové cesty. Na okruh se zastaveními musíme odbočit doleva po kamenité cestě, na cyklostezku se po chvíli opět napojíme a pokračujeme po ní k restauraci Amerika, odkud můžeme dojít po červené značce do Broumova. Pokud nám osmikilometrová vycházka nestačila, můžeme si ji trochu prodloužit. U Ameriky se napojíme na křinickou naučnou stezku a necháme se jí dovést zpět k Broumovu.



Boží muka na cestě z Křinic pod Stěny

Pozvání třetí – do Verněřovic

Červené střechy na hranolové věži poutního kostelíka Panny Marie Pomocné ve Verněřovicích u Meziměstí si všimnete už z dálky. Vykukuje jako záchytný bod mezi vrcholky stromů na okraji lesa. Ještě před sto lety patřil novogotický kostelík s přilehlou studniční kaplí a křížovou cestou k oblíbeným víkendovým vycházkovým místům věřících a turistů. Dnes místo osiřelo, kostel postavený na samém konci 19. století je v soukromém majetku, z dřevěných zastavení rozmístěných v lese nezbylo nic. Naštěstí zůstala zachována Studniční kaple, takže i my se můžeme napít zázračné vody, která podle pověsti vrátila zrak unavené hraběnce, jež tu kdysi projížděla se svým doprovodem a vodou ze studánky se osvěžila. Bývalým poutním místem prochází dnes Svatojanská cesta z Křešova do Meziměstí. My se vydáme pěšky na osmikilometrovou procházku z Meziměstí po červené značce přes obec Verněřovice. Z polní pěšiny za obcí se pokocháme výhledy na Javoří hory, občerstvíme se vodou ze studánky a stále po červené vystoupáme na hřeben kopců nad osadu Nový Dvůr. Zde se pokocháme výhledy na Ostaš a Adršpašsko-teplické skály a sestoupíme po silniční cestě po červené značce k vlaku do Teplic nad Metují.

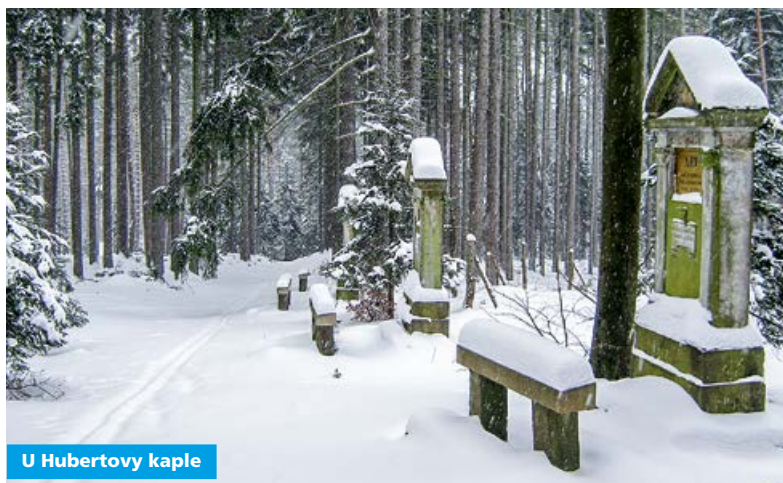
Na běžkách je k poutnímu kostelíku také krásná vyjízdka, i když si cestu na sněhem zavátých loukách musíme často prošlapávat sami. Z Meziměstí vyrazíme také po červené značce, ale před Verněřovicemi odbočíme na nezačatou polní cestu doprava a cestou se necháme dovést ke kapličce. Ztichlým zimním lesem vystoupáme po žluté značce na Bukovou horu, kde se napojíme na udržovanou lyžařskou trať a svezeme se po ní až k vysokému komínu za školou v Teplicích nad Metují.

Pozvání čtvrté – do Adršpachu

Nejatraktivnější křížovou cestu našeho kraje nalezneme v Adršpachu. Křížový vrch pro svůj zajímavý tvar často končí v hledáčku fotografů. Strmé dřevěné schody mezi skalami od jara do podzimu každodenně zdolávají turisté, aby kolem litinových reliéfů z poloviny 19. století vystoupali na vrchol Křížového vrchu a rozhlédli se do kraje. Jako na dlani mají pod sebou skalní město, Krkonoše, Vraní hory. V zimě, při námraze a ve sněhu, se výstup na vrchol stává nebezpečný, ale procházka od vlakové zastávky v Adršpachu (nejprve po žluté, poté po silniční) okolo Křížového vrchu a kapličky svatého Jana Nepomuckého má také své kouzlo. Od kapličky si můžeme udělat kra-



Kaplička Panny Marie Sněžné pod Hvězdou



U Hubertovy kaple



Kříž ve Velké Vsi

tičkou odbočku na Kopeček, kde se nachází ruiny kostela. Mezi rozpadajícími se zdmi beze střechy někoho možná napadne, jaké pocity by tu asi dnes měl císař Josef II., který kdysi nařídil tento kostel zrušit.

V Adršpachu je díky skalám chladnější počasí, proto milovníci běžek mají naději se tu povozit, i když jinde leží jen sněhová břečka. Na loukách pod Křížovým vrchem bývá projeto a udržováno mnoho lyžařských

tras. Pokud vyrazíte od parkoviště nedaleko vlakové zastávky Adršpach, můžete se kolem Křížového vrchu vydat přes Zdoňov do Teplíc nad Metují, přes Libnou do Horního Adršpachu nebo si jen tak jezdit na loukách a kopcích kolem Adršpachu.

Pozvání páté – do Suchého Dolu

Kdo dojde k dlouhému Růžencovému schodišti pod poutním kostelíkem Ticháckovy kaple poprvé, zůstane ušasle stát. Zelený roubený kostelík uprostřed lesa na něj zapůsobí jako přízrak. Podobný pocit prožívá často i ten, kdo se sem zatoulá opakovaně. Vydejme se za stejným prožitkem i my. Z náměstí v Polici nad Metují vyrazíme po zelené značce, poté přejdeme na žlutou a pohodlnou procházkou za slabou hodinku stojíme u Soudní brány, začátku křížové cesty. Kousek nad námi začíná schodiště vedoucí ke kapličce postavené na konci 19. století u příležitosti opakovaných zjevení Panny Marie. Mnoho let sem proudily davy věřících, ale dnes si magické místo můžeme prohlédnout zcela v klidu. Zvláště v zimním čase nikdo nebude rušit naše myšlenky při procházení okruhu na upravené křížové cestě. Od 8. zastavení můžeme odbočit k Čertovu kameni, osamělé skalce na okraji lesa, odkud je pěkný výhled do kraje. Poslední zastavení nás dovede zpět k Ticháckové kapli, odkud se do Police vrátíme po neznáčené široké cestě. Komu pětiloketová vycházka nestačí, může si ji od kapličky prodloužit

po žluté značce až k Hlavňovskému rybníku a odtud se do Police vrátit po Jiráskově červené značce.

Vycházka k Ticháckové kapličce je vhodná pro pěší. Běžkaři mohou využít udržované lyžařské trasy na protějších stranách – z Police nad Metují na Slavný.

Pozvání šesté – do Božanova

Toto pozvání bude jen pro pěší a jen za ne-deštivého počasí. Božanovská křížová cesta se nachází v lesíku v dolní části Božanova. Při příjezdu od Broumova zahne na křížovatec kolem restaurace doleva, po půl kilometru u oranžového technického domku je vpravo nenápadná směrovka k Lurdské kapli. Projdeme dvorem u stavení a nenápadnou cestou kolem křoví do lesíka, na jehož okraji stojí bílá kaplička. Studánka u ní bohužel už před lety vyschla, u kamenných zastavení křížové cesty chybí reliéfy. Místo je tiché, osiřelé, smutné. Stojí ale za to si křížovou cestu projít. Na okraji lesa, kde se cesta stáčí zpět, vyjdeme na louku a necháme se vést polní cestou nalevo do kopce. Čekají nás krásné výhledy směrem na jihovýchod – na Stolové hory, Kralický Sněžník, Bystřické hory.

Pomocníkem při plánování zimních procházek zasněženou krajinou jsou webové stránky

Běžecské tratě – Lyžařské tratě v Kladském pomezí (kladskkepomezí.cz). Pokud k mi-

lovníkům běžek nepatříte, budete prosím ohleduplní a do projetych lyžařských tras nevstupujte, ať nekažíte druhým radost ze zimního pobytu v naší krásné přírodě.

Jaroslava Chaloupková,

foto: Jaromír Jirka a Bohuslav Kadeřábek



Machovský kříž

Čtení o městě Broumově

V turistických novinách Zimní Broumovsko 2021 vyšel výběrový přehled krásné literatury o broumovském klášteře. Tentokrát se budeme věnovat městu okolo něj. Podotkneme na úvod, že literatura o Broumově je bohatá a pestrá. Zahrnuje romány a povídky klasické i soudobé, dobrodružné, historické, existenciální i postmoderní, poezii, memoáry, korespondenci, divadelní texty, humor, detektivky a také literaturu pro děti. A je to též literatura trojjazyčná; vedle české i německá a polská. Někteří z autorů píší o Broumovu s obdivem, u jiných najdeme skeptický náhled. Dopřejme si alespoň drobnou ochutnávku.

Téměř celoživotní důvěrný vztah k Broumovu (zejména k sousední Polici) měl věhlasný historik a politik **Václav Vladivoj Tomek** (1818–1905). V *Pamětech z mého života* (1904) líčí svou první cestu do města: *Jel jsem tehdy poprvé do Braumova po obyčejné silnici, která vede přes Pěkov a Hutberk pořád vzhůru až k takzvaným pasům. Již z lesa poskytuje krásného pohledu pomezí hory, mezi nimiž zvláště Špičák, čili Spitzberg, pod kterým o něco později spatřuje se pěkný kostel Ruprechtický.* Broumovu se paměti věnují tak, že jimi stačí listovat a zmínky o návštěvách města a okolí se od autorových osmnáctin najdou takřka na každé straně. Najdeme v nich i líčení požáru radnice v roce 1838 nebo Tomkových

cest do Olivětína, kam rád zašel na procházku i na pivo do klášterního pivovaru.

Jeho žák **Alois Jirásek** (1851–1930) v Broumově trávil studentská léta od svých jedenácti do šestnácti let, zprvu na místní Hauptschule, poté na nižším klášterním gymnáziu. Zdejší zážitky a pocity se nepřímo odrazily v slavném románu *F. L. Věk* (ne náhodou natáčel režisér televizního seriálu František Filip klášterní scény právě zde), přímo pak v povídce *Do Němce* (1899) a zejména v knize *Z mých pamětí* (1911). Jirásek v ní mimo jiné líčí první trudnou cestu z domova: *Za Polici ještě dvě české vesnice a pak už cizí kraj, Němci. Smutek vanul ze strniště, z polí zoraných, osetých, na nichž se červenaly ozim zachvíval v chladném větru. Otec napo-*



mínal, dával naučení, jak se chovat k německému pantátovi a v nové domácnosti, abych si učení bleděl a všeho si všiml. A ve mně pořád trnulo a bolelo rozloučení. Ve svém prvním zdejším bydlišti ve Velké Vsi do maminciny knížky náboženství, již si z domova přivezl jako dotýkaný předmět, vepsal: *„Umřu-li, pochovejte mne doma. (...) Myslíli jsem, že se rána nedožiju.“*

Během zdejších let budoucí klasik vyzrál, z vyjukaného hochy se stal jinoch

s jasným životním směřováním. Mimo jiné zde autor poprvé viděl skutečný divadelní sál, v klášterní knihovně četl texty v literárních časopisech, dojala ho četba *Babičky*, vnímal krásu uměleckých děl – a také se tu v „Alejce“ nejspíš zamiloval: *...slečinka snad patnácti šestnácti let, štíhlá, útlá a urostlá. Za jarních a letních dnů sedala na lavičce pod kašany, světle oděná, tmavých bustých vlasů, velkých hnědých očí (...)* Nikdy jsem s ní nemluvil, ale rád jsem ji vídal

a schválně jsem kolem přecházel, abych slyšel, jak český hovoří.

Přes všechna počáteční trápení Jirásek nakonec Broumov shledal jemu milý a památný.

V roce 1950 dostal v Broumově své první učitelské místo **Josef Škvorecký** (1924–2012). V silně autobiograficky a autenticky laděné povídce *Zákony džungle* (In: *Příběhy o Líze a mladém Wertherovi*. 1994) líčí svůj krátký zdejší pobyt. Atmosféra příběhu je mrazivá nejen kvůli stupňům na teploměru (mladý učitel získal v lednu bydliště jen v studené klášterní cele). *Nebylo to nevládné místo. Jeho dokonalá pustota mě hrála. Cítil jsem v ní zánik; ten byl ve všech barákách v Broumově, v jejích tmavých schodištích, vlhku a smradu... Vypadl jsem z kláštera a klusal jsem uličkou k náměstí. Po mrazivé modré obloze pluly koketní mráčky a skály na Hvězdě trčely ověšeny roztrhanou párou. Malá, strašně hezká dívka v krátkých sukních mě pozdravila. Nevěděla ještě, co ji čeká. Kdyby aspoň byla věšší, abych se s ní moh vyspat. Bože, já byl pedagog. (...) Zahnul jsem do ulice ke škole. Vstoupil jsem dovnitř a oklepal jsem boty na rohožce. Z temna schodiště svítily nezářetelně dva bílé plakáty s tvářemi Gottwalda a Stalina. Obě se šklebily a nad nima se vinul černý nápis: „Pomůžeme vybudovat šťastnou zemi“ a pod tím rudé „ZEM SOCIALISMU“. Doufal jsem, že se jim to podaří. Já sám jsem jim v tom pomoci nemoh; nevěděl jsem jak.*

Dva současní broumovští rodáci pohlíží na město se směsí sympatie i laskavé skepse. Již zavedená spisovatelka **Hana Lundiaková** (1978) se městu okrajově věnuje v řadě svých knih. V povídce *Oko* zůstává ve stínu z knihy *Vrhnout* (2010) prochází Broumovem od autobusové zastávky ve městě do domovské Velké Vsi (své zdejší bydliště ve svých knihách nazývá *bílou bárkou na konci městečka*) v jakémsi felliniovském oparu a vypočítává zdejší neštěstí. Hrdinka románu *Imago. Ty trubko!* (2014) má po vydařeném mejdanu doma *zaracha* a může jen do knihovny. Čtenáře autorka zavádí nejen tam, ale i do legendární zaniklé formanky hotelu Praha: *Vě chvíli, kdy si vysoký komín bibliček rovnala do batohu a chystala se vrátit k zarachovi, proklouzla dovnitř droboučká žena. Automaticky přešla k pultu, kde dospával věřejší kocovinu místní básnický talent a knihovník a spustila na něj*



anglicky. Cizinka sháněla v těchto jediných ještě otevřených prostorech ospalého městečka ubytování lacinější a sympatičtější hotelu Praha. (...) Evu nasměrovali ke spaní v ubytovně divadla, a protože bylo nejjednodušší doprovodit ji tam, „ujali“ se jí. Ač to bylo sotva tři sta metrů, Houzvička navrhla v půli cesty učinit malý odpočinek ve formance. „Nazdar!“ zahřála od výčepu Helenka. „Ahoj!“ „Polívku, nebo pivo?“ „Obojí,“ objednala Houzvička pro sebe i pro cizinku. (...) U kuchyňského stolu v bílé bárce na konci městečka se přesně v tuto chvíli rozhodl Houzviččin otec si pro dceru dojet – odbíla jedenáctá a domácí vězení jako by nic. „A ne, že ji přerazíš, hlavně v klidu.“ „Já jí narovnáím krovky.“

V rozhovoru pro časopis *Náchodský swing* řekl hudební publicista, redaktor deníku *Právo* a literát **Jaroslav Špulák** (1967), že Broumov je nejinspiračnější místo, jaké zná. Některé z jeho knih se zde odehrávají celé, jiné zčásti, v dalších je město nepojmenované skryto. V novele *V pondělí v osm ráno* (2004) líčí závěr cesty autobusem z Prahy do Broumova: *Všeho s mírou, říkal si řidič částečně soukromého a částečně státního autobusu Přemysl Šarula, když se s bohorovnou leností sunul do kopců za Pěkovem. Padesátikilome-*

trová plavba škytala pod kapotou, sedačky se natrášaly podle toho, jakou hloubku měly rigoly na cestě, a dvacet cestujících, kteří při své celoživotní smůle dojížděli až na konečnou, bylo rádně otrávených. Broumov byl za dvěma kopci a řidič nejevil nejmenší známky toho, že by se mu do osmitisícového městečka chtělo. Krom toho si nebyl jist, jestli se muži z Broumova v posledních letech nepochlapili a město nemá už obyvatel devět tisíc. Myslel také na svého syna, na jídlo, teplé ranní kakao a škráloup v něm, na svou zesnulou matku a pomýšlel i na cestující, kteří mu už více než tři hodiny dělali na cestě z Prahy společnost.

Nenáviděl je.

Marie Kubátová (1922–2013) navštívila v Broumově svou pražskou spolužačku, jež zde pobývala jako řádová sestra. *Minulá staletí provázejí vás ulicemi od domu k domu a plechové tabulky pilně upozorňují, co a jak bylo. Tabule na zaslém dřevě vrat evangelického kostela sdělí, tady to začalo, tady se opřela luteránská menšina císaři. Postýjte u radnice, prohlédněte si trojhranný štít se znakem města, labuť s hvězdou v modrém poli, a poslyšte sdělení další tabulky, tuto budovu předal opět kláštera městu i s právem míti zde krámy na sůl, železo, vlnu, smůlu, chmel, též i místo na obecní váhu a výčep vína. (...) Rozšířila bych pojem „muzeum“ na celé město, vždyť Broumov je vší koncepcí a všemi památkami muzeem barokní kultury duchovní i výtvarné, napsala již klasická autorka v pojednání Klátový úl ze sbírek Městského muzea v Broumově v prologu povídky Broumovská Panenka Marie Medonosná v knize *Povídky z muzejních vitrín* (1986).*

Zcela jinak viděl město českoamerický spisovatel, autor převážně dobrodružných románů, **Jarda Cervenka** (1933). V Broumově pobýval v roce 1960 jako začínající dentista (hrdinou jeho příběhu je však mladý internista). Jeho obraz města se silně podobá tomu, jak ho viděl Josef Škvorecký o deset let dříve – a je snad až příliš temný. Vykreslil ho v povídce *Obraz Frau Grauvové* v knize *Sběratel zárovek a jiné povídky z různých konců světa* (2004). *Broumov byl v jakémkoli směru sklíňující město. Téměř polovina domů byla*

neobydlená, s vytrískanými okny a opadávající omítkou, s dveřmi, jež se v zimním větru skřípavě kývaly. Na střechách rostl plevel, všude rozbité sklo a shnilé stavební dřevo. Bylo to město duchů, jemuž chybělo mysterium starého přízračného města. Bylo to město zničené válkou, která se ho ve skutečnosti ani nedotkla. (...) Ani mladý lékař Filip si město nevybral z vlastní vůle, dostal se sem na umístěnku, částečně jako trest za nedostatek politického nadšení během studia na medicíně.

Zmínkou o městě zničeném válkou, jež se ho ani nedotkla, měl autor na mysli poválečnou výměnu zdejších obyvatel (nepojednává o ní úplně přesně). I významný grafik **Jindřich Růžička** (1947), držitel našeho nejvyššího grafického ocenění Ceny Vladimíra Boudníka, který v Broumově prožil dětství, má tento jev jako výrazný motiv svých roztroušeně publikovaných próz. *Kdosi tvrdí, že pokud se něco hroutí, je to čas, a hmota se prý přitom propadá do jiných dimenzí. Tak město B. má zhroucenou minulost a i ono samo jakoby se propadalo do hlubin paměti. (...) Dlouho nevíme, že všichni, kdo tu bydlí, jsou cizinci. Jenom pár starousedlíků vysedává na lavičce při severní straně náměstí a tam i v obchodech mezi sebou opouštějí nám známou řeč a v hovoru unikají kamsi daleko, do světa nesrozumitelných vzdechů a rezignovaného rozhořčení. A vysoko nad tím vším z radniční věže na prorezlém ciferníku ručičky ukazují zamrzlý čas. (Člověk v labyrintu města B. Broumovské noviny 4/2008).* (Autor tohoto pojednání vzpomíná, že v ještě časech jeho dětství v 60. letech byl Broumov do určité míry dvojjazyčným městem.)

Dopřejme si před závěrem kousek poezie. Na podzim se zde už po desetiletí scházejí básníci na tvůrčích dílnách Dnů poezie a veršovat na místní téma je pravidelným zadáním. O Broumovsko v poezii tedy není nouze – ostatně, v jedné ze svých *Selských balad*, *Dvě komety*, se jím inspiroval i Jaroslav Vrchlický. Málokdo však své rodné a celoživotní město uchopil s takovou vroucností jako básnířka a učitelka **Eva Kučerová** (1946–2007): *Mé město je moje časomíra / Vteřina zrození i smrti se v něm skrývá... (Pohledy. 1999).*

Ukázky vybral a okomentoval Jan Meier, ilustrační foto z Broumova Lucie Václavková



Expozice Muzea Náchodska v polickém klášteře

Expozice Muzea Náchodska je umístěná v prvním patře v prostorách prelatury kláštera. Muzeum zde sídlí již od roku 1949, kdy byla za účasti opata Anastáze II. Opaska otevřena výstava historických památek. Na přelomu tisíciletí však bylo jasné, že je expozice značně zastaralá a v roce 2018 vznikl záměr na vytvoření nové moderní muzejní expozice, se kterým přišel tehdejší ředitel Muzea Náchodska PhDr. Sixtus Bolom-Kotari. Nová expozice měla vzniknout v rámci česko-polského projektu „Historia Incognita – dwie religie, jedno pogranicze“, který však nakonec nebyl realizován. Práce na přípravě expozice se tak musela odložit a obnovena byla po nástupu současného ředitele Mgr. Oldřicha Schejbalu v roce 2022. Cílem bylo otevřít expozici již v roce 2023, kdy slaví Police nad Metují hned dvě výročí – 810 let od darování Policka břeňovským benediktinům a 770 let od přenesení královského trhu do Police nad Metují. Koordinací prací byla pověřena správkyně polických poboček Bc. Drahomíra Večeřová a odborným garantem se stal historik a zástupce ředitele muzea Mgr. Jan Tůma.

Dnes tedy mohou návštěvníci v polickém klášteře vidět zrenovovanou zá-



Kláster v Polici nad Metují byl založen ve 13. století břeňovskými benediktiny. Jeho původně raně gotické budovy byly upraveny nejprve barokně v 17. a 18. století (na úpravách se podílel Kilián Ignác Dientzenhofer) a následně pseudogoticky na konci 19. století.



mecky pojatou expozici opatova bytu se soukromou kaplí a také dvě moderní audiovizuální expozice, na jejichž tvorbě se podílel uznávaný vizuální umělec Richard Loskot, který je se svým týmem pojal jako světelnou hru obrazů, mluveného slova a předmětů podle scénáře Mgr. Jana Tůmy. První expozice nese název *Benediktinské Policko – příběh z dob středověké kolonizace* a během patnáctiminutového audiovizuálního programu seznamuje návštěvníky se základními milníky z historie Policka a samotné Police nad Metují. Druhá expozice návštěvníkům odhaluje tajemný svět lidové zbožnosti, poutních míst, zázračných studánek a pověstí na česko-kladském pomezí. V obou expozicích čeká zájemce silný emocionální zážitek.

Muzeum Náchodska



S průvodcem po městě v zimních měsících

Broumovské historické centrum je okouzlující v kterémkoli ročním období. Krásné barevné domečky rozzáří náměstí i v syčravějších zimních dnech. Dřevěný kostelík Panny Marie je již touto dobou sice zavřený, pokud však zatoužíte po kapce historie, můžete navštívit benediktinský klášter nebo si projít město společně s průvodcem.

Přijeli jste do Broumova a tápete? Přijela vám návštěva a nevíte, jak ji zabavit? Pokud vás bude alespoň osm, přijďte do informačního centra na náměstí, kde s vámi rádi domluvíme vy-

hovující termín a provedeme vás městem. Běžná prohlídka trvá asi hodinu a půl, ale je možné ji časově přizpůsobit. Ukážeme vám nejen zajímavá místa v centru města, ale provedeme vás i středověkým sklepením a navštívíme také městské divadlo. Obě tato místa patří k nejatraktivnější a nejoblíbenější části prohlídky.

Zapomeňte chvíli na stres a vydejte se s námi do ulic za poznáním. Možná budete mít štěstí a zažijete romantiku zasněženého Broumova.

Informační centrum Broumov

Ukážeme Vám Broumov

Prohlídky města s průvodcem

Rezervace nutná min. 24 hodin předem:

+420 491 524 168

Vstupné: 50 Kč/os.

MIN. 8 OSOUB

TERMÍN DLE DOMLUHY

SRAZ V INFOCENTRU

MÍROVÉ NÁMĚSTÍ 105

BROUMOV

Mohutná stavba, která připomíná svou mnohaletou tradici.

Fabrika na zážitky



Kde se továrna vzala?

V roce 1852 byla rodinou Walzel (pocházející z Vížňova) otevřena v Meziměstí nová tkalcovna. Josef Walzel vyvážel do Slezska plátno a zpět vozil strojovou přízi. Podnikání se dařilo, továrna se mohla pyšnit 300 za-

městnanci. Časem bylo dostavěno i bělidlo, továrník dokonce věnoval obci školní budovu. Od roku 1940 však budova chátrala, v 80. letech 20. století sloužila jako sušička obilí. Obec měla dvě možnosti. Buď budo-

vu nechat zbourat, nebo ji v dezolátním stavu prodat. Naštěstí došlo k druhé variantě a budova byla zrekonstruována. Cíl byl jasný – vytvořit místo aktivního odpočinku a obchodu.



Povedlo se!

Centrum Walzel bylo otevřeno v pátek 13. 12. 2013. Objekt dostal nový kabát jak zevnitř, tak zvenčí. Nynější majitel se snažil zachovat určité historické prvky, jako jsou například mřížková okna. Rekonstrukci připomínají fotografie umístěné na chodbě v přízemí budovy.

Přízemí slouží komerčním účelům. Vznikla zde restaurace Švejk, víceúčelový sál, prostory pro prodejnu potravin COOP, solná jeskyně, salonek... Jednotlivá patra jsou propojena výtahem.

Nezapomenutelný Švejk

Restaurace podporuje místní farmáře a vaří jedinečné české recepty převážně z místních surovin. Vymýšlí různé kulinářské zážitky, jako jsou Slavnosti českého piva a polských klobás nebo Vinná brána – kde můžete

ochutnat desítky vín z moravských a českých vinařství. Na tradičním menu naleznete pomalu pečenou vepřovou krkovičku na soli, kmínu a česneku, podávanou na krající voňavého chleba s hořčicí a beraním rohem. Už máte chuť? Co zkusit pravou kulajdu s vejcem?

Fabrika žije po celý rok

Pro firemní večírky, akce, zábavy, delikatesní rauty, narozeninové párty, catering... si lze v budově pronajmout salonek.

Ve druhém a třetím patře najdete akční místnosti! Vyzkoušejte nejmodernější bowlingovou dráhu! Díky mantinelům pro děti se mohou naučit koulet i ti nejmenší. Pusíte si svou oblíbenou písničku v BarBoxu. Zahrajte si fotbálek, kulečník a nebo fotbalpool. Je toho málo?! Neváhejte prozkoumat laserovou střelnici! Můžete

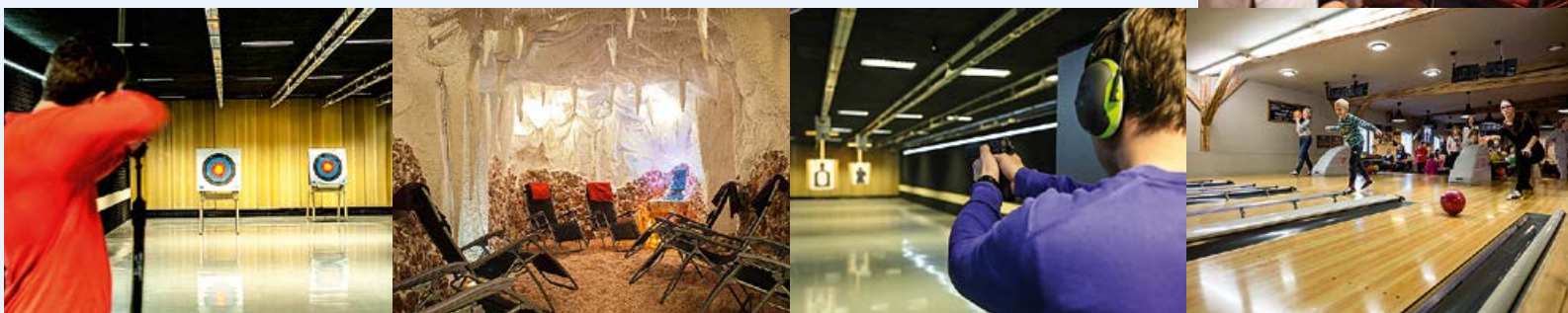
se protáhnout ve „fitku“ a zkusit svou sílu na horolezecké stěně vysoké 13,5 m a nebo boulderingu (lezení bez jištění, pohodlný pád zajistí měkká výztuž pod stěnou). Pokud se moc unavíte, odpočínáte si v solné jeskyni s příjemnou masáží.

Potřebujete ještě větší akční vzrušení?

Navštivte nejmodernější komplex krytých střelnic ve střední Evropě. Střelba je pod vedením zkušených instruktorů možná pro všechny i bez zbrojního průkazu.

Během roku je kulturní program v Centru Walzel opravdu nabitý. Plesy, jarmarky, ochutnávky, diskotéky a nápadité menu ve stylové restauraci.

Ať je hezky nebo zima, „Walzlovka“ je vždycky prima.





CENTRUM WALZEL

MEZIMĚSTÍ / EST. 1852



WWW.FABRIKA NA ZÁŽITKY.CZ



KOUSEK OD VÁS

Jezdíme i v zimě a posouváme hranice

Už jste navštívili Bike resort Broumovsko? A proč zrovna v zimě? Nejedná se pouze o sezónní destinaci, jak by se z názvu mohlo zdát. Náš resort je oproti těm prázdninovým otevřený každý den, za každého počasí a všem nadšeným bikerům, ať už preferujete silniční kolo, MTB nebo elektrokolo.

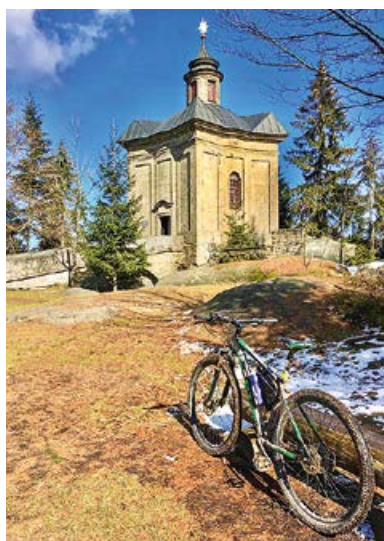
Pokud rádi šlapete do pedálů po celý rok, v našem Bike resortu se vyřídíte i v pochmurnějším počasí. Cyklistické trasy na Broumovsku kombinují pestrý terén a různé stupně náročnosti. Některé úseky však nejsou v zimě sjízdné. Lesní pěšiny a technické sjezdy bývají v mrazivých dnech zledovatělé. Za těchto podmínek tedy doporučujeme volit cyklostezky, místní silničky a zpevněné polní cesty.

Podrobný popis jednotlivých tras a okruhů nejen v regionu, ale i s přesahem do polského příhraničí naleznete na webu www.bikeresort.broumovsko.cz. Pokud by náhodou letošní zima byla opravdu tuhá, můžete při dlouhých zimních večerech brouzdat na webu hlouběji a začít plánovat cyklistickou sezonu 2024. Většina ikonických i těch méně známých atrakcí Broumovska je na kole snadno dostupná, navíc je to jeden z nejlepších způsobů, jak prozkoumat region a současně si užít pohyb na čerstvém vzduchu.

Plní se také kalendář sportovních akcí pro rok 2024, takže pokud milujete závodní atmosféru a soutěžní adrenalin, poznamenejte si zejména termíny legendárních závodů horských kol, které slibují nezapomenutelný zážitek nejen pro borce na startovní čáře, ale i pro fanoušky na trati.

Máte Broumovsko už doslova projeté křížem krážem a rádi objevujete nová místa? Pak přijměte pozvání do sousedního Valbřyska. Tento tajemný a různorodý region nás obklopuje podél severní a východní hranice s Polskem. Na své si zde přijdou nejen cyklisté. Inspiraci pro své výlety hledejte na zbrusu novém webu www.bikesudety.pl. Web vznikl díky stále intenzivnější česko-polské spolupráci, která bude i v nadcházejících letech zaměřena na rozvoj cykloturistiky a přeshraničního turismu. Bez nadsázky by se tedy dalo říct, že Bike resort Broumovsko nemá hranice, stejně tak jako zážitky, které si odsud odvezete.

Lucie Konečná,
foto autorka a Tomáš Šrejbr



Apartmány Ve mlýně

- Baby friendly • Domácí pohoda a klid
- Zahrada s ohništěm, grilem a dětským vyžitím
- Půjčovna kol • Domácí čerstvý chléb
- Bylinková a jahodová zahrádka

Palackého 16, Teplice nad Metují
mobil: +420 775 649 481, e-mail: info@mlynteplice.cz
www.mlynteplice.cz



Zimní procházka Machovskou Lhotou

Máte-li pocit, že jste už na Policku viděli všechno, dovolím si oponovat. Sice trochu stranou turisticky rušných oblastí Broumovských stěn, Ostaše a Adršpašsko-teplických skal, ale pořád „na dosah“ se nachází malebná Machovská Lhota, která rozhodně stojí za procházku. Pokud si chcete v klidu vychutnat krásu zimní krajiny a zajímavých stavení, zavítejte právě sem.

První zmínka o obci Lhota je z roku 1254, kdy potok Trnkava rozdělil Lhotu na dvě části – Lhotu Polickou a Lhotu Náchodskou. Podle urbáře z roku 1727 čítala Lhota (Polická) 4 sedláky a 13 jiných obyvatel. Roku 1761 nařídil nemilosrdný opat Bedřich, aby Lhotským bylo zvýšeno výkupné z roboty, které platili od dob opatů Tomáše a Otmar. Pravděpodobně také četné přecházeli na panství náchodské, tam se ženili nebo vdávali apod. To vyvolalo mezi tamním selským lidem velkou nevoli, a proto není divu, že se v rodině Dostálů ve Lhotě Náchodské o vrchnosti příliš dobře nemluvilo. To byly asi první impulsy k pozdější rebelii Karla Dostála, „selského generála“, který se zde narodil 16. prosince 1750 a později se přičlenil do Bělého, kde i zemřel. Mezi největší statky ve Lhotě patřily Dostálův, Nemejtův, Křivdův a Šrůtkův. Staré statky měly světnici obrácenou do polí a štitem se stavěly k silnici, aby se uplatnil ráz pěkné výstavnosti. V roce 1921 bylo v obci 77 domů a 368 obyvatel. Zajímavostí je, že do zdejšího kraje zasadil Alois Jirásek část děje románů *U nás* a *Skaláci*.

Procházku doporučuji zahájit u historického stavení „bývalé Kubečkovy evangelické fary“, která byla postavena v roce 1813 ševcovským mistrem Sebastianem Wintrem. Je dokladem vývoje lidové architektury severovýchodních Čech a zároveň jedním z nejstarších správních objektů nekatolické církve. V budově se nacházela pekárna, obchod a hospodářství. Sloužila k evangelickým

bohoslužbám. Jedná se o přízemní zděnou stavbu s křížovou světničkou na kamenných sloupech. Nad zadní okapovou stěnou je vysunut ze střechy vikýř se sedlovou stříškou, který je podepřený toskánskými sloupy na kvádřových podstavcích. Štítová stěna je roubená. Pokud máte dobré oči, můžete si na štítu přečíst původní nápis prvního vlastníka, který zní: „Léta Páně 1813 dne 15. octobře tento štít jest složen nákladem Sebastiana Winttra – mistra ševcovského. Komu se to nelíbí, nechť si svůj štít oblí – já jen sprostě zřežna, protože jsem v kapse u dna. Bud' Bohu chvála“.

Poté, co po pravé straně minete hasičskou zbrojnicí, po pár krocích narazíte na Památník obětem 1. světové války. Ve válce padlo 16 lhotských občanů, kteří jsou na památníku vyjmenováni. Postaven byl v roce 1922. Kámen na tento pomník daroval Kašpar Dostál, lamačskou práci provedli Cyrill Foglar, Cyrill Winkler a Václav Flousek, zdejší občané. Model a technické práce byly provedeny Josefem Mádlem, sochařským mistrem ze Zbečnicku. Na pomník se konala dobrovolná sbírka a k jeho odhalení došlo 18. června 1922. Každoročně se zde 28. října připomíná Den vzniku samostatného československého státu.

Nejvýraznější dominantou obce je zvonice, ke které dojdete, pokud se na následujícím rozcestí dáte doprava. Zvonice byla postavena v roce 1904 nákladem Jana Ševců jako milodar zdejší obci. Za 1. světové války,



Bývalá Kubečková fara

v roce 1917, byl zvonek vážící 46 kg odňat za účelem výroby zbraní. Až teprve 23. 4. 1922 byl opět vysvěcen a zavěšen nový zvonek, jenž stál devětkrát tolik než rakouská justice ráčila zaplatit za ten dřívější. Byl zakoupen z dobrovolné sbírky a dostal jméno Jan Křtitel II. Místní mají ještě v živé paměti, když v roce 2003 došlo k opravě této zvonice, jejíž zvon se rozezní při všech pro obec významných událostech.

Celou cestu se můžete kochat krásnými roubenými staveními, které jsou pro zdejší obec typické. Na zahradách těchto roubenek jsou často k vidění i kamenné kříže. Na vaší procházce vám budou dělat společnost také okolní velikáni – Bor se svými 850 metry a Hejšovina vysoká 919 metrů, pod kterými se táhnou louky až k obydílím.

Zahřát se můžete v hostinci U Lidmanů, který je v provozu již od druhé poloviny 19. století. Původním majitelem byl pan Eduard Šrám, který ke statku broumovského typu přistavěl lokál a také pokojík v patře. Pro potřeby lhotského ochotnického divadla Svornost též vytvořil a rozšířil společenský sál. Byl to také hospodský, který po vyhlášení

vojny roku 1914 prý v lokále ze vzteku trefil püllitrem obraz císaře pána a poničil ho tak, jak je na něm dodnes patrné. V roce 1950 koupili hostinec Lidmanovi, kterým však již roku 1953 komunistický režim hostinec znárodnil. Mohli tam alespoň bydlet a pracovat. Do konce 80. let jezdily k Lidmanům početné party trampů, protože na konci světa, blízko nepropustné hranice, zůstávali stranou zájmu. V 90. letech Lidmanovi hostinec zrestituovali a provozovali jej až do roku 2014. Novými majiteli se pak stali Šturmovi. Na sále se konají plesy a různá setkání místních i přespolních sdružení. Hostinec je známý i tím, že jabluňka, která roste na jeho zahradě, vyhrála v roce 2020 celorepublikovou soutěž Strom roku.

Po občerstvení pokračujte zhruba 1 km cestou stále vzhůru, po pravé straně minete malebný železný mlýnek, jehož lopatky pohání potůček přivedený z kopce nad Lhotou.

A už jste téměř u konce cesty – vítá vás hraniční přechod s Polskou republikou a Machovská Lhota se s vámi loučí.

Hana Palkovská



Památník obětem světové války



Lhotská zvonice

Úžasné tvary země broumovské

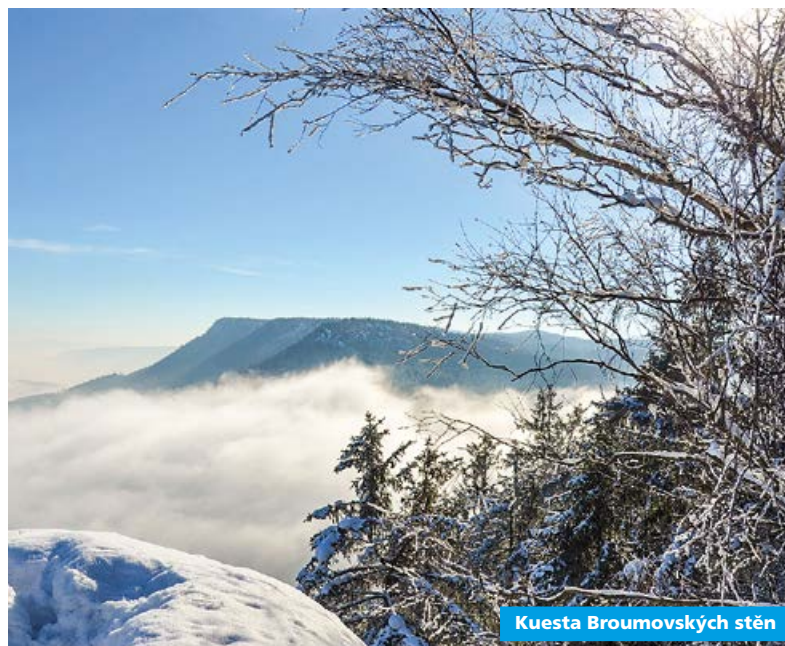
Na počátku bylo... Co vlastně? Pohled do krajiny Broumovska vyvolává otázky. Bylo tu moře, kdysi, před ním podhorské nížiny s meandrujícími řekami a jezírky, burácející sopky a před nimi mohutné horské masivy s prudkými říčními toky, strhávajícími s sebou kamenité svahy i pravěké stromy. Otiskem této dramatické historie je dnešní krajina se všemi jejími tvary.

Krajina Broumovska je mladá krajina. Je to na ní vidět, je ještě celá „rozcuchaná“. Co je to nějakých 300 milionů let, které na nás při toulkách Broumovskem dýchají z těch nejstarších skal a kamenů. Nekonečný koloběh vzniku a zániku. Mocné síly z hlubin vytlačily mohutná horstva, ta se rozpadla na kamení a písek, který na dně moře ztvrdl, aby dal základ novým skalním masivům. Každá fáze tohoto nekonečného procesu se pak v krajině odráží nejroztodivnějšími tvary skal, hor, údolí nebo celkového reliéfu.

Broumovsko je svými pískovcovými skalními městy, ale i ostatními geomorfologickými (zabývajícími se tvary zemského povrchu) prvky fenoménem v národním i evropském měřítku. Zdejší tvary zemského povrchu sem přivádějí nejen tuzemské i zahraniční výzkumníky z různých oborů geologie, ale především tisíce turistů, žasnoucích nad nepochopitelnou tvůrčí silou místní přírody. Mistrně vysouchané až 80 metrů se tyčící pískovcové skalní věže, bizarní pískovcové útvary se skalními okny a klenbami skalních bran či vodou hluboko do pískovcových masivů prořezané labyrinty skalních měst Adršpašsko-teplických skal, Broumovských stěn nebo stolové hory Ostaš jsou zde těmi nejvýraznějšími uměleckými díly Matky přírody. Mimořádně, ne náhodou je pískovec už od dávných dob používán i člověkem ke zhotovování soch a uměleckých plastik. Svoji rozlohou a především počtem samostatných skalních věží, odhadovaným odborníky až na neuvěřitelných 10 000, jsou Adršpaš-

ske-teplické skály považovány za největší pískovcové skalní město v Evropě. Najdeme v něm i nejvyšší pískovcovou skalní bránu u nás – klenba skalního útvaru Čertův most se vypíná do výšky 21 metrů. Největší skalní okna zde můžeme vidět například na skalní věži Džbán nebo na nejvyšším adršpašském skalním útvaru Milenci. Jedním z přírodních symbolů Broumovska je také Kamenná brána, vzniklá téměř ekvilibristickým nakupením pevných pískovcových balvanů na skalnatém hřebenu Broumovských stěn. Specifickým geomorfologickým fenoménem skalních měst Broumovska jsou skalní hříby. Těmi nejznámějšími jsou sice slavné slavenkové Kamenné hříby, ale spousta krásných hříbovitých útvarů, vzniklých nerovnoměrným zvětřováním na sobě ležících vrstev pískovců různé pevnosti, najdeme i jinde ve východní části hřebene Broumovských stěn, v horních partiích Adršpašsko-teplických skal a ojedinelé i na vrcholové plošině stolové hory Ostaš.

Paradoxně nám současná likvidace kůrovce kalamitě pomáhá odkrývat mnohé místní přírodní geomorfologické poklady, doposud ukryté v hlubokých hvozdech. Velmi zajímavé jsou i rozměrově menší tvary skalního reliéfu – mikroformy na pískovcích, vznikající různými procesy, především za působení vody. Takto můžeme na plochých temenech skalních věží v Broumovských stěnách vidět například pěkné skalní mísy nebo tzv. pseudoškrapy hluboko zahluobené do tvrdého arkózového pískovce. V měkčích



Kuesta Broumovských stěn

křemenných pískovcích Adršpašsko-teplických skal nebo Ostaše zase můžeme na plochách spodních částí skalních stěn pozorovat seskupení drobných vhloubenin – tzv. voštiny. Velmi nevšední formy reliéfu se skalními okny, pilíři a hlubokými vislými puklinami nacházíme ovšem i v měkčích rozpadavých horninách, například v nárazových březích meandrů řeky Metuje u Velkých Petrovic. Kaňonovitě zahluobení tohoto údolí má na svědomí kombinace mechanického a chemického zvětřování místních vápenatých slínovců – opuk.

Přestříme-li ještě zpět na rozměrově rozsáhlé formy reliéfu Broumovska, musíme samozřejmě jako výrazné a významné geomorfologické útvary zmínit stolovou horu Ostaš a kuesty, tedy asymetrické hřebety. Nejvýraznější kuestou je hřeben Broumovských stěn, jinak nám ovšem kuesty obepínají celou oválnou oblast Polické pánve.

Nad městečkem Stárkov je navíc tato kuesta ozvláštněna gravitačním odsedáním obrovských skalních bloků, vytvářejícím velmi zajímavou přírodní památku Trpasličí rokle.

Neobyčejný reliéf krajiny Broumovska vytvářejí dále také ostře řezaný členitý hřbet vulkanických Javořích hor, rozlehlá Broumovská kotlina, jemně modelovaná zařezávající se řekou Sténavou, a ke krajinným tvarům Broumovské vrchoviny patří i táhlý tektonický hřeben Jestřebích hor, ozdobený řadou masivních vrcholových skalisek a skalních srubů.

Krajina Broumovska je v tomto směru opravdu neobyčejně rozmanitá a dalo by se o ní napsat ještě mnoho. K jejímu bližšímu poznání je však nejlepší vyrazit rovnou na toulky touto nádhernou krajinou, dívat se a snažit se vidět. A inspirací i průvodcem vám může být třeba www.geopark.broumovsko.cz.

Text a foto: Stanislav Stařík



1



2



3



4



5



6

- 1 Ledopád u Velkých Petrovic
- 2 Čertův most
- 3 Arkózy na Žaltmanu
- 4 Pískovcový viklan
- 5 Skalní hříby
- 6 Voštiny na Ostaši

Hornický skanzen rozšířil prohlídku

Hornický skanzen Žacléř, vybudovaný a provozovaný partnerskou obecně prospěšnou společností Důl Jan Šverma, představuje bezpochyby nejvýznamnější hornickou památku Národního geoparku Broumovsko, třebaže se nachází už za hranicemi turistického regionu Broumovsko.

Velmi autenticky dochovaný rozsáhlý důlní areál v současnosti sestává ze souboru objektů bývalého hlubinného uhelného dolu Jan Šverma z počátku 60. let 20. století, nově zrekonstruovaných povrchových objektů a zařízení důlní jámy Julie z přelomu 19. a 20. století a prohlídkové štol Jitřenka s výstupní dovrchní chodbou Jaroslav. Že se jedná o opravdu historicky, technicky i přírodovědně cennou pamětihodnost, dokládá skutečnost, že soubor objektů dolu Jan je od roku 2011 zapsán jako kulturní památka v památkovém katalogu NPU,

důlní objekty a zařízení jámy Julie jsou takto památkově chráněny dokonce už od roku 2000. Dosavadní klasický prohlídkový okruh zahrnoval prohlídku hornických šaten – „řetízárny“, „cáchovy“, ohlubené s nárazištěm a vozíkovým okruhem na důlní jámě Jan, strojovnu jámy Jan s bohatou paleontologickou expozicí rostlinných zkamenělin z místních uhlonosných vrstev a obsáhlou expozicí hornického vybavení, přístrojů, důlních map, historických fotografií a spousty dalších hornických artefaktů. Od poloviny letošního roku mají



návštěvníci možnost si navíc prohlédnout také povrchové objekty a zrekonstruované důlní zařízení ventilátorovny a strojovny

jámy Julie, dokonce s unikátně „oživeným“ trenážerem těžního stroje. Nově rozšířený velký prohlídkový okruh zahrnuje kromě výše zmíněného také prohlídku úpravny uhlí – takzvané „prádla“, prohlídkové štol s odkryvem dvou uhelných slojí, dříve povrchově těžných, a za příznivého počasí také výstup na 52 metrů vysokou těžní věž jámy Jan. Z této unikátní rozhledny si návštěvníci prohlédnou celý areál Hornického skanzenu z ptáčích perspektiv a pokochají se i netradičními výhledy na výrazný masiv vulkanických Vraních hor nebo rýchorský hřeben východních Krkonoš.

A jelikož na šachtě čas vždycky ubíhal tak nějak jinak, ani si nevšimnete, že jste na poutavé prohlídce nevidaného důlního areálu strávili skoro tři hodiny. Tak tedy zdač bůh!

Stanislav Stařík,

foto autor, Jiří Pospíšil a Václav Čech



Letní sezóna byla pro Teplické skály opět úspěšná. V Teplicích nad Metují proběhl koncem srpna tradiční Mezinárodní horolezecký filmový festival, který letos oslavil 40. výročí. Měli jsme tu čest přivítat velikány horolezeckého světa – Jerryho Moffatta, Lynn Hill nebo Máru Holečka.

Letošní novinkou pro návštěvníky byla i tzv. Nová scéna na statku, která sklídila mnoho kladných ohlasů a rozhodně splnila svůj účel. Celý festival probíhal ve velmi přátelské atmosféře, což je pro nás velkou motivací do příštích let.

Více o festivalu: www.mhff.cz.

V červnu jsme ve skalách zavedli prodej vstupenek on-line, čímž se zkrátila čekací doba u pokladny. Vstupenka koupená např. prostřednictvím našich webových

Teplické skály 2023

stránek www.teplickeskal.cz je levnější, máte také možnost ji využít během sedmi dnů od data zaplacení – návštěvník si sám vybere den, kdy chce do Teplických skal jít. Pokud však dáváte přednost zakoupení vstupenek na místě, i to je samozřejmě možné. V takovém případě je vstupenka pouze na daný den.

V letošním roce jsme zaznamenali mírný nárůst návštěvnosti, což je způsobeno také tím, že k nám míří spousta turistů z přeplněného Adršpachu, kteří využijí možnost poznat i jinou oblast. Jsme za to velmi vděční, protože víme, že Teplické skály jsou krásné a většina našich návštěvníků s tím souhlasí.

V zimě je vstupní pokladna otevřená do doby, než napadne velké množství sněhu. Skály pak není možné udržovat, protože se na okruh nedostane žádná technika. Cesty se udržují v rámci možností a vstup je pouze za vlastní nebezpečí. Nikdy předem nevíme, čím nás počasí překvapí. Zachume-

lené skály však mají neuvěřitelnou, téměř magickou atmosféru. Pokud se vydáte do skal v tomto období, rozhodně nezapomeňte nesmeky. V zimních měsících (od listopadu) je vstupné sniženo, v případě, že se okruh nedá udržovat, se nevybírám vůbec. Turisté se mohou ubytovat nebo občerstvit v celoročně otevřeném hotelu Orlík, který se nachází u vstupu do skal. Suvenýry lze zakoupit v Kulturním informačním středisku ve městě Teplice nad Metují (Horní ulice 13). V zimních měsících (listopad až březen) je otevřeno od pondělí do pátku od 8:00 do 15:00, tel.: +420 491 581 197, +420 730 875 907). Celoročně zde najdete výstavy obrazů nebo fotografií, pořádáme také sváteční dílničky pro děti, můžete zde získat informace o sportovním i kulturním dění v okolí, propagační materiály, tipy na výlety, koupit i drobné upomínky, dárčky atd. Kromě suvenýrů máme v prodeji některé regionální produkty, trička či festivalový merch.

Beata Radoňová



Skalní koruna

Čertohrátky a vánoční trh v Adršpachu

Nenechte si letos ujít procházku zimním skalním městem u příležitosti svátku svatého Mikuláše. Technické služby Adršpach ve spolupráci s DDM Ulita Broumov zvou na tradiční setkání dětí i rodiče. Program plný soutěží se koná ve skalách, kde budou na děti čekat stanoviště s úkoly. U vstupu do skalního města bude oheň na opečení buřtů, na zahřátí pak teplý čaj. Pro ty, kdo zarecitují básničku či zazpívají koledu, čeká od anděla s Mikulášem malé překvapení. Jako každoročně je pro děti v kostýmech vstup zdarma. Těšíme se na viděnou 2. prosince od 10 do 13 hodin.

Zámek Adršpach se také přidává s pozvánkou na první prosincovou sobotu. Od 10 do 16 hodin se zde bude konat vánoční trh. Čertohrátky tak můžete spojit s nákupem vánočních ozdob, lokálních výrobků či ochutnávkou cukroví i svařeného vína a samozřejmě také s prohlídkou zámku samotného.

Budeme se na vás těšit v sobotu 2. prosince v Adršpachu.

Anna Havelková



Muzeum stavebnice Merkur / Muzeum papírových modelů

Ani přes zimu nebudou dveře Muzea stavebnice Merkur a Muzea papírových modelů pro návštěvníky zavřeny. Právě naopak! Obě instituce – od začátku roku 2023 fungující pod jedním provozovatelem – připravily pro návštěvníky lákavý koktejl nabídky plné zábavy a poučení.

Můžeme začít tím nejzajímavějším tématem, které se dotýká neaktuálnějšího technického pokroku ve světě vědy a techniky. Ve vybraných termínech Muzeum stavebnice Merkur nabízí možnost Virtuální reality. Navazuje tak na rekonstrukci expozice Robotiky a vytváří další nadstavbu, která přináší jedinečné a neopakovatelné zážitky. Ve Virtuální realitě si návštěvník může vyzkoušet práci s Merkurem, ale také „zabloudit“ do neuvěřitelných světů, jež se „ukrývají“ za skly 3D brýlí.

Termíny Virtuální reality bude muzeum zveřejňovat na svých sociálních sítích a na webu. Nutností bude se objednat na zveřejněném kontaktu, který najdete u vyhlášených termínů.

Další akcí, která proběhne v obou muzeích, budou Adventní dílny. Tradiční akce podporovaná z dotačního programu Královéhradeckého kraje začne v polovině listopadu a až do začátku vánočních prázdnin nabídne pro školní i mimoškolní skupiny možnost výroby a výzdoby vánočních ozdob ze dvou materiálů, které jsou s nejkrásnějšími svátky roku po staletí spojovány: skleněné koule a ozdoby ze slámy.

Muzeum stavebnice Merkur také naváže na loňské úspěšné tvoření z Merkurů a opět nabídne možnost výroby vlastní postavy z legendární stavebnice – čerta, čertice, anděla nebo Mikuláše. Kromě těchto tradičních tvoření přichází i novinka: gravírování skla. Návštěvníci si budou moci vyzdobit vlastní skleničku nebo skleněný hrníček! Všechny programy budou ve vybraných termínech otevřeny i pro širokou veřejnost.

Muzeum papírových modelů připravilo ve spolupráci s Dopravním podnikem města Hradce Králové i tematickou výstavu s lakovým názvem „Autobusy“. Ta nabízí pohled na vývoj a současnou produkci modelů papírových autobusů. Od nejstarší „Laurinky“, která začala jezdit v Praze roku 1909, po současné linkové i zájezdní autobusy. V katalogu k výstavě pak autoři zmapovali počátky veřejné dopravy v Hradci Králové a v Polici nad Metují. A samozřejmě neschází i stručný pohled na vydávání vystřihovánek autobusů.

Další výstavy budou probíhat ve výstavní síni Zelený domeček naproti budově Muzea papírových modelů. V říjnu to bude výstava o protinacistickém odboji na Pardu-



bicku, kterou pořádá Muzeum papírových modelů ve spolupráci se spolkem Apeiron a Československou obcí legionářskou. V listopadu pak přijde na řadu další sběratelská výstava, tentokrát ze sbírek banánových nálepek. Konec roku bude v Zeleném domečku patřit dětem a soutěži Kvíčovská sirka. Obě poslední výstavy pořádá Muzeum papírových modelů ve spolupráci s Klubem sběratelů Policka.

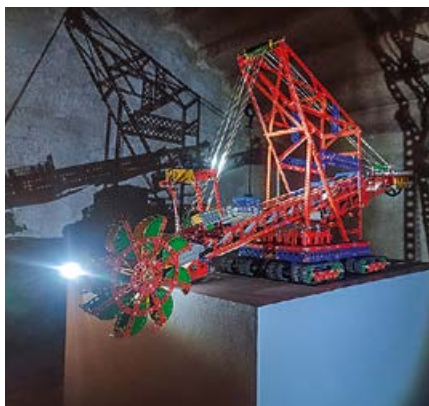
Během letošního jara vznikla nově pojatá expozice Robotiky v Muzeu stavebnice Merkur. Společně s ní získal i důstojné místo úžasný model Železničního mostu, který

v realu spojuje vltavské břehy pod Vyšehradem. Tento 7,5 metru dlouhý model s fototapetou vltavského údolí se stal jedním ze symbolů nové koncepce expozice.

Obě muzea zároveň nabízí komentované prohlídky s tvořením pro objednané skupiny.

A poslední pozvánka na zimu – Štědrý den v Muzeu papírových modelů. Jako každoročně bude 24. 12. otevřeno od 10 do 15 hodin. A vánoční vstup se také nemění! Opět bude možné si prohlédnout dvě jedinečná muzea zcela zdarma!

Pavel Frydrych



Od kamenného mostu ke Kamenné bráně...

... je to sedm kilometrů s převýšením 354 metrů. Most leží na řece Stěnavě, pozoruhodný skalní útvar Kamenná brána v Broumovských stěnách a obec rozložená mezi nimi se jmenuje Martínkovice. Založena byla brzy po osídlení Broumovska v druhé polovině 13. století. Pojmenována je po opatu Martinovi, který řídil kolonizaci zdejší krajiny.

Kostel sv. Jiří a Martina na kopci nad mostem je nejstarším z kostelů broumovské barokní skupiny. Nevystavěl ho nikdo z Dientzenhoferů, ale pražský Ital Martin Allio, jinak též autor stavby broumovského klášterního kostela. Charakteristická hranolová věž (1650) pamatuje ještě původní dřevěný kostelík. Novou zděnou stavbu z roku 1692 vyzdobil barokní umělec F. A. Scheffler, autorem moderního oltářního obrazu je ukrajinský malíř V. Iljašenko. Jeho zadavatel broumovský vikář N. J. Zeman se na něm nechal vyobrazit jako žebrák, s nímž se sv. Martin dělí o roucho. S kostelem jsou spojené svatojiřské poutě, v místním nářečí zvané Jörchafest, druhdy nejproslulejší z celého Broumovska, jejichž tradice se v posledních letech daří obnovit. Světská, společenská část poutě se odehrávala u hostince Na Písku, který zde (už na katastru sousedních Otovic) stojí od roku 1536. Poutím se říkalo také Fohlenmarkt, trh s hříbaty, což se ovšem netýkalo mladých koní, nýbrž zdejších dívek. Ke kostelu přiléhá barokní fara a farní dvůr. Většina jeho budov je památkově chráněná. Historický je i mlýn u mostu, uvádí ho už Hesseliův urbář z roku 1676, dnes však vypadá zcela jinak.

Cesta od autobusové zastávky pod kostelem vede do protějšího strmého kopce ke hřbitovu zajateckého tábora z první světové války. Kříž z litého kamene připomíná



Martínkovice z Broumovských stěn

mnoho tisíc mrtvých, především Rusů, Srbů a Italů. Na jeho podstavci je letopočet 1914 a pomlčka; autor pomníku nevěděl, kdy válečné umírání skončí. Malý pylon s hvězdou stojí opodál na památku sovětských zajatců z nedalekého tábora v Broumově za druhé světové války; pochováno je jich zde mnoho desítek. Z návrší je pozoruhodný rozhled na všechny strany. Na místě vlastního martínkovického tábora, jenž byl jedním z největších v Rakousko-Uhersku, dnes stojí sportovní letiště, kde si lze domluvit vyhlídkový let.

V obci můžeme spatřit několik charakteristických, dobře zrekonstruovaných statků broumovského typu. Vně kostelního areálu vede křížová cesta, další najdeme pod Broumovskými stěnami na tradiční poutní cestě do Vambeřic. Vyobrazení jejich zastavení je dílem současného místního malíře Přemysla Volfa. Mezi památky zapsané na státním seznamu patří i nedaleká kaple svaté Anny, vystavěna byla v roce 1789. Po-

blíž kaple měla vyústit silnice budovaná ve 30. letech ze Suchého Dolu. Její dostavbu přes Zaječí rokli v Broumovských stěnách nakonec zastavily vojenské důvody. I v jednom z prvních námětů vedení železnice na Broumovsko měla její trasa vést z Police do Suchého Dolu a odtud tunelem na Martínkovice. Obě nerealizované komunikace, jistě obtížně budovatelné, by výrazně zkrátily cestu do vnitrozemí nejen Martínkovickým.

Pro meziválečný život v obci bylo příznačné množství zájmových a politických uskupení. Patřily mezi ně jak sportovní kluby, tak i divadelní spolek, pěvecký sbor či taneční kapela. Prim mezi nimi hrály dělnické spolky vytvářené zejména pracovníky tkalcovny Moritze Schura. Dělnický tělovýchovný spolek si pod Broumovskými stěnami vystavěl hřiště s tábořištěm a dřevěnou tělocvičnou. Ta je dosud známá jako Chata pod Korunou a slouží k pořádání společenských akcí místním, a nejen jim.

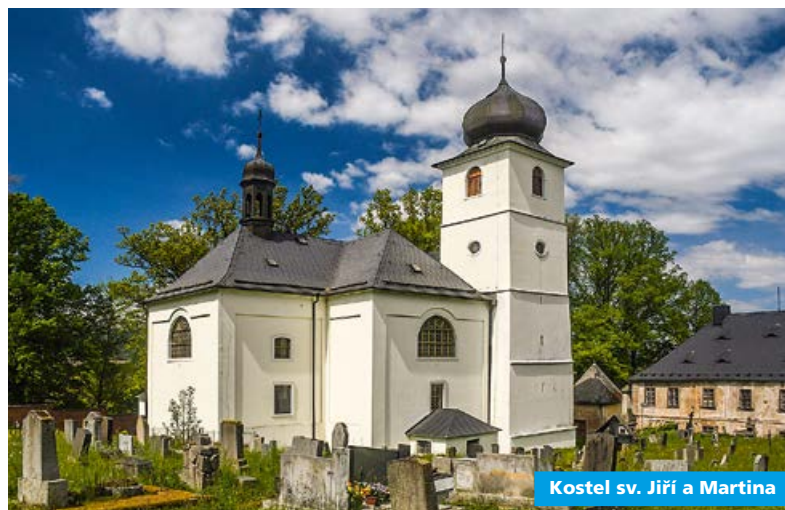
Silnice z Broumova dělí Martínkovice na horní a dolní část, křižovatka uprostřed je jejich přirozeným centrem, místním „zlatým křížem“. Důvodem k řevnivosti mezi oběma konci obce byla v minulosti situace, kdy horní část měla vodovod, který pak uhýbal k zajateckému táboru, zatímco elektrické vedení dolní části končilo u transformátoru na křižovatce. Dnes je, podle místních, dávné soupeření zapomenuto a Martínkovičtí táhnou za jeden provaz, přesněji za jeho stejný konec. Svědčit o tom může řada zdejších uskupení, jako např. Spolek přátel Martínkovic, Hraběnky, Spolek přátel koní, myslivci a další. K pravidelným akcím, jež se zde pořádají, mj. patří košť slivovice, jízda zručnosti traktoristů, Broumovský bike či koňský přejezd Broumovských stěn. Martínkovice prostě nejsou jen pohlednou vsí se zajímavou historií, ale i dobrým místem k životu a k návštěvě.

Jan Meier,

foto Oldřich Jenka a Stanislav Stařík



Kamenná brána



Kostel sv. Jiří a Martina

Working retreat

Potřebuješ pracovat v klidu, změnit prostředí nebo jenom dobít baterky? Pracovní ústraní v broumovském klášteře tě bude bavit!

Máme zde perfektně vybavené prostory k práci se židlemi Wiesner-Hager a kvalitní Wi-Fi. Hned vedle je k dispozici ubytování v renovovaných mnišských celách a k tomu skvělá kavárna Café Dientzenhofer nebo restaurace U Tří růží. To vše v podmanivé krajině Broumovska.

Ubytování se snídaní, Wi-Fi a místo k práci v coworkingu můžeš mít za skvělou cenu 9.999 Kč na celý měsíc nebo za 550 Kč na osobu za noc (minimální délka pobytu – 6 nocí). Prohlídka kláštera je k pobytu zdarma.

Napiš a získej speciální cenu na ubytování na aneta.chladkova@broumovsko.cz nebo volej +420 724 893 146.

Nabídka je platná pro všechny nové rezervace dle vytíženosti Domu hostů.



Už s přicházejícím podzimem očekáváme, jakou sněhovou nadílku letošní zima v Adršpachu nadělí. Pokud bude sněhu dostatek, obyvatelé obce i její zimní návštěvníci se mají jako vždy na co těšit. Díky spolupráci obce a Společnosti pro rozvoj Adršpachu je již třetím rokem k dispozici sněžný skútr pro úpravu běžeckých stop jak na bruslení, tak na klasiku.

Na pláních pod Křížovým vrchem vzniká za příznivých podmínek okruh o délce cca 5 kilometrů, což je na skromnou velikost louky velmi dobrá vzdálenost. Další tratě na klasické lyžování jsou v Horním Adršpachu. Jedna vede směrem na Polsko ko-

Běžkování v Adršpachu

lem Bukové stráně do Zdoňova, kde se můžete buď přes Křížový vrch vrátit zpátky do Adršpachu, nebo zvolit delší cestu přes zdoňovskou Hejdu k mlýnu a po cyklostezce a přilehlých loukách zpátky. Úsek cyklostezky je sjízdný i pro bruslení a měří do dvaceti kilometrů. Druhá trať vede přes pláně na Krčmov, do Hodkovic a zpět k rybníku v Horním Adršpachu. Najedete zhruba 8 kilometrů.

Kratší trať, tentokrát v Dolním Adršpachu, využívají hlavně děti a mladší běžkaři, měří asi 3 až 4 kilometry. Je připravovaná od chaloupek pod skalami v Havraním městě směrem na Ozvěnu, zpátky podél trati a přes louku k zámku zpět k silnici.

Informace o dostupnosti a délce tratí jsou k dispozici na portálu bilestopy.cz. Adršpašský skútr je vybaven GPS. Na webu bílých stop tedy najdete informace o čerstvosti projetych stop a případné aktuality.

Od roku 2021 je také v činnosti sportovní klub SKI Adršpach z.s., který se celo-



ročně věnuje místním dětem. Pod vedením Kristýny Šretrové se účastní sportovních soustředění či závodů a hravou formou si užívají pohyb v přírodě.

Za dobrých sněhových podmínek se na vás těšíme ve stopě. SKOL.

**Anna Havelková,
foto Jakub Stára**

Turisté na Broumovsku podporují psí útulek

Broumovsko navštěvují lidé z mnoha koutů České republiky i ze zahraničí. Často s sebou jako právoplatného člena rodiny berou i svého psa nebo fenku. Právě čtyřnozí kamarádi si zdejší krajinu a procházky v ní velmi užívají. Pouto s jejich majiteli tím jen sílí. Ne všichni psi však mají takové štěstí...

Turistika se psem se rozmáhá úměrně tomu, kolik lidí našlo vazeň v symbióze soužití člověka se psem. V současné době lze nalézt na internetu mnoho doporučení i sociálních skupin, kde si „páníčci“ sdělují zážitky a informace o navštěvovaných lokalitách. Informace o vhodných místech, trasách, ubytovacích zařízeních, kde zvířata nevadí, ale jsou naopak vítána a počítá se s nimi.

V infocentru poznáte pejskaře skoro hned, i když zrovna dorazí bez svého miláčka. A podle čeho? Jednak je zajímavá, kam nejlépe se psem vyrazit, zároveň si rychle

všimají kasičky určené na podporu broumovského útulku. A nejen to, rádi tam i nějakou tu korunu hodí, sem tam přidají příběh o svém pejskovi a zároveň zaujatě vyvíjejí, jak to v našem útulku vypadá.

Na druhou stranu stále bohužel existují lidé, kteří se o své psy nebo kočky dostatečně nestarají, nebo jim dokonce ubližují (ať už jde o chov v nevhodných podmínkách nebo fyzické týrání). Taková zvířata jsou (pokud mají štěstí a okolí není lhostejné) nezodpovědným majitelům odebrána a umístěna v útulku. Najdou se tu psi opu-

štění, nalezení, nechtěná štěňátka, ale také například ti, kterým zemřel majitel a zbytek rodiny se o ně nedokáže nebo nechce postarat. Útulek je tedy stále dost plný.

Pokud tedy hledáte čtyřnohého přítele, nekupujte, adoptujte. Možná na vás čeká právě v broumovském útulku! A pokud jsou vám bližší kočky, v našem útulku je jich také dost. Od nejmenších koťátek po dospělé jedince. Psí svěťence útulku můžete potěšit kromě příspěvku na nezbytnou péči také venčením. To má samozřejmě svá pravidla, ale procházky, jak známo, psi prostě milují.



Navštivte broumovský útulek osobně nebo virtuálně na FB [mestskyutulekbroumov](#).
Jana Cónová

Broumovsko – regionální produkt



Chcete ochutnat skvělé hovězí maso, lahodné sýry, křupavé pečivo nebo výtečný med? Na zimu se zahřát vlněnými výrobky, koupit dárky v podobě jedinečných drátěných dekorací nebo textilních předmětů z regionu Broumovska? Zavítejte k nám a nakupte si výrobky označené značkou BROUMOVSKO regionální produkt. Regionální značení zde bylo zavedeno již v roce 2011. V prvním roce certifikační komise udělila celkem 16 certifikátů rozmanitým regionálním výrobkům v čele s pramenitou vodou Naturou. Nyní se pyšní touto značkou celkem 29 produktů.

Regionální značka je výrobcům udělována na dva roky, poté musí výrobce požádat o prodloužení platnosti certifikátu. Kontroluje se dodržení kvality produktů a jejich označení. Značku prodloužila komise včelím produktům Simony Adamcové (Včelí farma Rokytník), ovčím sýrům z farmy Moniky a Vladimíra Menčíkových, výrobkům z ovčího rouna paní Ines Štovičkové, produktům z Kvíčerovské pekárny i salámům od firmy Pejskar.

Po stopách regionálních produktů

V příštím roce připravují regionální značky typy na výlety s názvem „Po stopách tradic“. Návštěvníci budou moci podle popisu navštěvovat regionální produkty, které nejsou od sebe daleko vzdálené, v rámci jednoho výletu. Ten bude vhodný i pro rodiny s dětmi. Každý může podle svých sil a možností poznávat region Broumov-

ska prostřednictvím zachovaných tradic a řemesel.

Zveme na zimní procházku na Farmu Wenet

Farma Wenet se nachází nedaleko centra Broumova. Můžete z ní spatřit i broumovský klášter, pokocháte se krásnými výhledy na Broumovské stěny nebo nejvyšší vrchol regionu Ruprechtický Špičák s rozhlednou v Javořích horách. S chovem zvířat na farmě začali již v roce 1995. Setkáte se zde nejen s domácími zvířaty, ale spatříte také exotické lamy nebo velbloudy.

Představujeme:

V květnu udělil ministr zemědělství značku Regionální potravina výrobku řemeslný sýr z Broumovska BRAUNAUER výběrový za vítězství v soutěži Královéhradeckého kraje o značku Regionální potravina v kategori



Sýry včetně tvarohu. Ochutnejte čerstvý sýr s různými příchutěmi. Zakoupit můžete sýry přímo u sýrárně nebo v klášterní kavárně Dientzenhofer.

Frolen je rodinná textilní firma ze Stárkova s tradicí od roku 1992. Ve svém sortimentu nabízí froté osušky, utěrky, textilní kalendáře nebo ubrusy. Vše vyrábí z přírodních materiálů, jako jsou bambus, bavlna, len a konopí.

Lenka Vítková Kozárová je báječná drátenice. Pořádá různé workshopy, na kterých si můžete složit její kreativní sady. V Polici nad Metují otevřela obchůdky, kde naleznete spoustu krásných a užitečných věcí.

Jak to chodívalo o Vánocích na Broumovsku?

Na broumovských statcích bývalo o Vánocích zvykem navařit hrách, vložit ho do misky a syn nebo dcera museli s miskou skákat po světnici, aby koně byli zdraví. Během středověčerní večere nesměla hospodyně odejít od stolu, aby husy dobře seděly. U večere nechyběly ani houby, které měly v budoucím roce ochraňovat před nemocemi. Na Policku se zase na sních okolo stromu rozmísťovaly slupky a zbytky jídla. Oblíbeným cukrovým byly tzv. zázvorky, které se musely péct několik týdnů před Vánoci, aby změkly.

Kateřina Agnolozzi



Sjezdové lyžování na Broumovsku

Skiareal Kamenec Teplice n. M.

Areál nabízí dvě denně rolbou upravované, uměle zasněžované sjezdové trati o délce 500 m, které jsou vhodné pro začátečníky i pokročilé, stejně jako pro rodiny s dětmi nebo školní výcvikové kurzy. V areálu je bezplatné parkoviště, půjčovna lyží a občerstvení. www.skiaarealkamenec.cz



Kamenec

Lyžařský areál Janovičky

Nově upravený areál v Janovičkách u Broumova nabízí přes kilometr technicky zasněžovaných a denně upravovaných sjezdovek vhodných především pro rodiny s dětmi, ale také pokročilejší lyžaře. V provozu jsou dva vleky. V areálu také najdete půjčovnu lyžař-

ského vybavení se širokou nabídkou lyží, lyžařské obuvi, přileb a snowboardů, lyžařskou školu, bufet, WC a bezplatné parkování. www.skijanovicky.cz
telefon: 736 481 774



Janovičky

Lyžařský vlek Nebíčko Police n. M.

Lyžařský vlek na okraji Police nad Metují o délce 250 metrů a kapacitou vleku 300 osob za hodinu je vhodný zejména pro začínající lyžaře nebo rodiny s malými dětmi. Svah je bez terénních vln, s umělým osvětle-

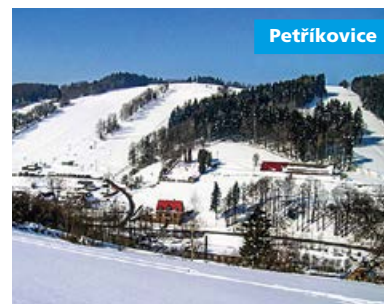
ním pro večerní lyžování. V okolí vleku jsou udržované běžecké trati. www.sportvpolic.cz/lyzarsky-vlek
telefon: 778 499 437 (491 421 501)

Skiareal Petříkovice u Trutnova

Pro lyžaře a snowboardisty je v Petříkovících k dispozici při dobrých sněhových podmínkách 3.600 m upravených středně těžkých sjezdových tratí. K přepravě lyžařů jsou k dispozici dva vleky, každý o délce 600 m a převýšení 160 m. Celková přepravní kapacita je 2.500 osob za hodinu. Délky sjezdovek jsou od 600 do 800 m. Sjezdové trati jsou uměle zasněžovány a upravovány rolbou. Denně je provozována lyžařská škola a dětský lyžařský vlek dlouhý 60 m. www.skipetrikovice.cz
telefon: 777 590 915

Lyžařské vleky Andrzejówka, Rybnica Leśna u Mieroszowa

Lyžařské středisko u známé horské chaty Andrzejówka (796 m n. m.) na severní straně



Petříkovice

Javořík hor nabízí lyžařům tři vleky o délce 360 m. Sjezdovky jsou osvětlené a pravidelně upravované. Bezplatné parkoviště. www.andrzejowka.com.pl
telefon: +48 74 847 67 49

Sjezdovka Dzikowiec, Boguszków-Gorce

Lyžařský areál na úbočí kopce Dzikowiec leží na pomezí Valbříšských a Kamenných hor u města Boguszków-Gorce. Z Meziměstí sem dojedete za 30 minut. Lyžaři zde mohou využít sedačkovou lanovku a 800 metrů dlouhou sjezdovku s převýšením 220 metrů. www.dzikowiec.info.pl
telefon: +48 74 844 70 32

Bílé stopy na Broumovsku

Pokud tuto zimu napadne dostatečné množství sněhu (a všichni tomu věříme), na Broumovsku se nádherně svezete i na běžkách. Na webu bilestopy.cz najdete dvanáct oblastí od Adršpachu po Machovský ledovec. Pro jednotlivé oblasti jsou zde zobrazené mapy se zakreslením projetych tras, včetně délky najetých kilometrů. Podle jejich barvy zjistíte, kdy byla stopa naposledy upravená. Na své si přijdou nejen klasici, ale v některých místech jsou projaté stopy i na skate.

Kateřina Menšíková



Broumovsko

Český ráj

České Švýcarsko

www.skalnimesta.cz

Projekt skáliní místa České republiky byl realizován na příjmy z rozpočtu státního rozpočtu České republiky z programu Ministerstva pro místní rozvoj.



MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR



www.skalnimesta.cz

Zimní Broumovsko. Vydává SDMB – Společnost pro destinační management Broumova, o. p. s. v nákladu 5 000 ks. Odpovědný redaktor: Pavel Lisák, redakční rada: Jana Čonová, David Duda, Jaroslava Chaloupková, Lucie Konečná, Michaela Mašková, Kateřina Menšíková, Kateřina Ostradecká, Adéla Paprskářová, Beata Radoňová, Stanislav Stařík a Daniela Vojtěchová. Redakce textů: Petra Blahnová. Poděkování patří všem dalším přispěvatelům. Zimní Broumovsko 2023/2024 bylo vyrobeno za finanční podpory Královéhradeckého kraje. Grafický návrh, zlom a DTP Helis s. r. o., tisk Centrum služeb Broumov s. r. o., tiskárna Broumov.

PŘEHLED KULTURNÍCH A DALŠÍCH SPOLEČENSKÝCH AKCÍ V REGIONU BROUMOVSKA

Listopad 2023

1. 11. 19:00
**JITKA ŠTĚBÁKOVÁ – KONCERT
ARTCAFÉ**
Sál Kreslárna, klášter Broumov
- 3.–5. 11.
**MEDITAČNÍ SEMINÁŘ
PRO ZAČÁTEČNÍKY**
Klášter, Broumov
4. 11.
MARTINSKÝ TRH
Masarykovo náměstí, Police n. M.
4. 11. 9:00
**S GEOLOGEM ZA BOŽANOVSKÝM
PÍSKOVCEM**
Komentovaná exkurze, Božanov
8. 11. 19:00
**LUBOŠ SOUKUP – KONCERT
ARTCAFÉ**
Sál Kreslárna, klášter Broumov
- 8.–11. 11.
10. BROUMOVSKÉ DISKUSE
Klášter, Broumov
10. 11. 15:00
JAK SE HONZA UČIL ČAROVAT
muzikál pro děti
Městské divadlo Broumov
18. 11. 19:00
**NOC DIVADEL – DIVADELNÍ KOMEDIE
LHÁŘI**
Divadlo Broumov
Městské divadlo Broumov
29. 11. 18:00
ADVENTNÍ KONCERT ZUŠ POLICE
Kolárovo divadlo, Police n. M.

Prosinec 2023

2. 12. 19:00
ADVENTNÍ KONCERT
Konferenční sál IC Broumowska

2. 12. 20:00
LYŽAŘSKÝ PLES
Pellyho domy, Police n. M.
2. 12. 10:00–13:00
ČERTOHRÁTKY
Adršpašské skály
2. 12. 17:00
ROZSVĚCENÍ VÁNOČNÍHO STROMU
Machovská Lhota
2. 12. 10:00–16:00
VÁNOČNÍ TRH
Zámek, Dolní Adršpach
3. 12. od 16:30
ROZSVĚCENÍ VÁNOČNÍHO STROMU
Mírové náměstí, Broumov
3. 12. 17:00
PRVNÍ ADVENTNÍ NEDELE
Masarykovo náměstí, Police n. M.
9. 12.
ADVENTNÍ TRH
Masarykovo náměstí, Police n. M.
9. 12. 8:30
**GEOVÝCHÁZKA K MOŘSKÉ
TRANSGRESI**
Komentovaná exkurze, Meziměstí
10. 12. od 9:00
**ADVENTNÍ TRH S MIKULÁŠSKOU
NADÍLKOU**
Mírové náměstí, Broumov
11. 12. 19:00
**VÁNOČNÍ KONCERT ORCHESTRU
VÁCLAVA MARKA**
Kolárovo divadlo, Police n. M.
13. 12.
POLICE ZPÍVÁ KOLEDY
Masarykovo náměstí, Police n. M.
17. 12. 8:30–13:00
ADVENTNÍ TRH
Areál broumovského kláštera
23. 12.
PŘEDVÁNOČNÍ VYTRUBOVÁNÍ
Masarykovo náměstí, Police n. M.
24. 12. v 10:00 a 12:00
VÁNOČNÍ PROHLÍDKY KLÁŠTERA
Klášter Broumov

31. 12. v 10:00 a 12:00
**SILVESTROVSKÉ PROHLÍDKY
KLÁŠTERA**
Klášter Broumov

Leden 2024

6. 1. 8:15
**S GEOLOGEM NA ŠONOVSKOU
SOPKU**
Komentovaná exkurze, Broumov
13. 1. od 20:00
PLES MĚSTA BROUMOVA
KD Střelnice, Broumov
13. 1.
**NOVOROČNÍ KONCERT MAGDALENY
MALÉ**
Kolárovo divadlo, Police nad Metují
18. 1. 16:00
VÝSTAVA JANA STOLÍNA – VERNISÁŽ
Dětská galerie Lapidárium, Broumov

Únor 2024

3. 2.
FARNÍ PLES
Pellyho domy, Police n. M.
3. 2. 9:00
GEOVÝLET DO TRPASLIČÍ ROKLE
Komentovaná exkurze, Velké Petrovice
9. 3.
KARNEVAL
Obecní dům, Machov
10. 2. od 20:00
**PLES NADAČNÍHO FONDU
GYMNÁZIA BROUMOV**
KD Střelnice, Broumov
10. 2.
PLES SDH MACHOVSKÁ LHOTA
U Lidmanů, Machovská Lhota
14. 2. 19:00
**ŠTĚPÁNKA BALCAROVÁ KVARTET –
KONCERT ARTCAFÉ**
Sál Kreslárna, klášter Broumov
17. 2. od 20:00
PLES SPORTOVců
KD Střelnice, Broumov

28. 2. 19:00
**FRANTIŠEK UHLÍŘ TRIO – KONCERT
ARTCAFÉ**
Sál Kreslárna, klášter Broumov

Březen 2024

2. 3. 9:00
**S GEOLOGEM ZA DOLOVÁNÍM PO
JESTŘEBÍCH HORÁCH**
Komentovaná exkurze, Radvanice
- 21.–24. 3.
JEDEN SVĚT
Filmový festival, Kolárovo divadlo, Police n. M.
30. 3. od 14:00
**AUTORSKÝ WORKSHOP
S JANEM STOLÍNEM**
Dětská galerie Lapidárium, Broumov

Duben 2024

6. 4. 9:00
**S GEOLOGEM ZA VODOU OKOLO
OSTAŠE**
Komentovaná exkurze, Police n. M.
11. 4. 16:00
**VÝSTAVA JULLIA REICHELA –
VERNISÁŽ**
Dětská galerie Lapidárium, Broumov
- 19.–21. 4.
**MEDITAČNÍ SEMINÁŘ PRO
POKROČILÉ**
Klášter, Broumov
30. 4. od 17:30
ČARODĚJNICE
Areál Dětského hřiště, Broumov

PODROBNĚJŠÍ INFORMACE
NALEZNETE NA WEBOVÝCH
STRÁNKÁCH:

**NAŠE
BROUMOVSKO**
www.nase.broumovsko.cz

Děkujeme partnerům Společnosti pro destinační management Broumowska, o. p. s.

CzechTourism



Penzion pod Křížovým vrchem



REGION BROUMOVSKO

Navštivte romantická skalnatá zákoutí **Teplicko-adršpašska** (1), malebná údolí a příkré svahy **Policka** (2) či tichou **Broumovskou kotlinu** (3) s mnoha unikátními barokními památkami.



Informační centrum
Broumov

Internet: **www.broumov-mesto.cz**

Telefon: **491 524 168**

Turistické informační centrum
Police nad Metují

Internet: **www.policko.cz**

Telefon: 491 421 501

Turistické informační centrum
Teplice nad Metují

Internet: **www.teplickeskaly.cz**

Telefon: **491 581 197**

Turistické informační centrum
Adršpašské skály

Internet: www.adrspasskeskaly.cz

Telefon: **491 586 012**

Informační centrum
Dolní Adršpach – zámek

Internet: **www.obecadrspach.cz**

Telefon: **491 423 979**

Informační centrum
Meziměstí

Telefon: **702 014 026**

www.broumovsko.cz